Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Lisbeth Petersen

Ud af en klitboslægt

Erindringer om Kirsten og Poul Degn i Klegod, Methea Weise fra Nr. Lyngvig og Marius og Martha fra Havnegade 143 i Esbjerg

Lisbeth Petersen

Ud af en klitboslægt

Erindringer om Kirsten og Poul Degn i Klegod,
Methea Weise fra Nr. Lyngvig og
Marius Degn og Martha Halkjær (Degn)
fra Havnegade 143 i Esbjerg

Tilegnet min kære søster, Martha Halkjær (Degn)

Ud af en klitboslægt

Forfatter: Lisbeth Petersen
Trykkeri og sted: LaserTryk, Aarhus
Grafisk tilrettelæggelse: Bent Møller Nielsen
Foto, omslag: Bent Møller Nielsen

Tak

En stor tak til
Lida og Oskar Nielsens Fond
Alice og Tage Sørensens Fond
for økonomisk støtte til produktion
og udgivelse af bogen.

Forord

Jeg har i flere år ville skrive lidt om min fars familie, og det er så blevet til denne lille bog om fire skikkelser, min bedstefar Poul Degn fra Klegod, min faster Methea Weise fra Nr. Lyngvig, min far Marius Degn og min søster Martha fra Vesterbyen i Esbjerg.

Det er ikke en slægtsbog i den forstand, men om den familie fra Klitten, som vi efterkommere er rundet af. Jeg kan kun svagt huske min bedstefar og far, men faster Methea og Martha er to personligheder, som har betydet uendelig meget for mig både i min opvækst og for den, jeg er blevet til.

Bogen er skrevet på baggrund af artikler og udklip fra diverse aviser og skrifter, fra Steffen Steffensens bog "Klitboer", fra artikler min kusine Kirsten Weise Andersen har skrevet i bl.a. "Ywl o æ Kle't" (Jul på Klitten), fra overleverede anekdoter fra bl.a. mine søskende, mine egne erindringer ikke mindst fra barndomshjemmet i Havnegade 143. Det er nogle subjektive betragtninger, som helt er for egen regning, men sådan som jeg har opfattet minderne. Der er ikke glorificeret eller forskønnet i min optik. Der kan være nuancer, lidt andre opfattelser efter andres mening, men det, jeg har skrevet, er efter min bedste evne sådan, som "de var" og er kommet fra et ærligt hjerte.

Jeg tager udgangspunkt i min søn Jens' ørenring og tatoveringer for at komme ind på på familiehistorien. Jens – som jeg kan se – ligner mig meget på mange punkter, og det fører igen til, at jeg mener, at nogle af mine/vore karaktertræk kan tillægges slægtskabet fra Klitten, og det er jeg så stolt af. Ikke mindst dem i familien, der som faster Methea, har haft et positivt og optimistisk syn på livet.

Lisbeth

"Det er en ringe slægt, der ikke har slægtsminder, og det er en ringe slægt, der ikke efterlader sig sådanne. Men den mand og den slægt er endnu ringere, som ikke vil værne om sine minder, så de kan gå videre til børn og børnebørn, slægt efter slægt."

Sagt af venstrepolitikeren, konseilpræsident I. C. Christensen. Han var lærer og født på en hedegård i Vestjylland og døde i Hee og var statsleder/statsminister fra 1905-1908.

Og rigsarkivar Johan Hvidtfeld har sagt:

"Vil mennesket forstå sig selv og prøve at få rede på forudsætningerne for de mange forskellige, ofte modstridende evner og tilbøjeligheder, som findes hos den enkelte, må han søge tilbage i slægtens fortid for at finde forklaringerne."

Mænd og ørenringe

Da min ældste søn Jens som ung kom hjem med en guldørenring i venstre øreflip, var jeg bestemt ikke begejstret. Hvad skulle sådan noget nu til for! Han var en køn dreng, havde et smukt ansigt med blå øjne, let krøllet, lyst hår og pæne ører. Da han senere også stillede med en lille tatovering på overarmen, var den da helt gal!

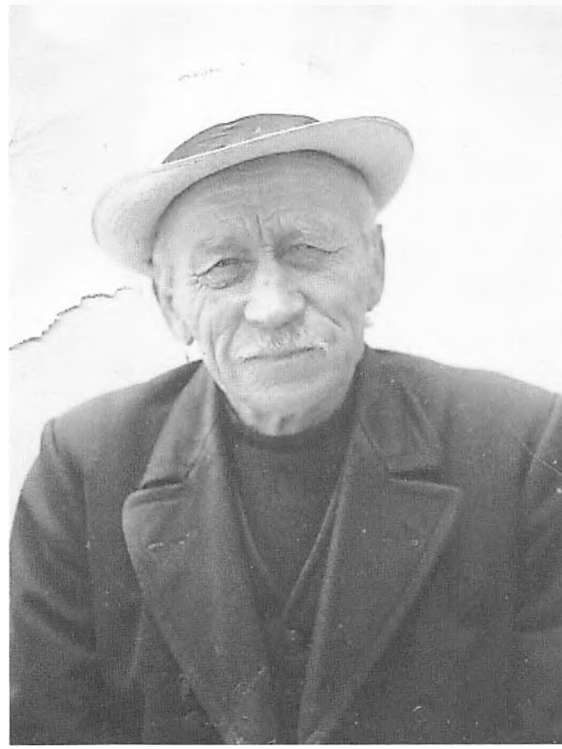

Bedstefar med ørenringe. Det var blevet til nogle par med årene, idet han mistede dem til havs i det ofte hårde vejr. Sommerhatten er fundet frem.

Identificere sig med rebeller, christianitter ja endnu værre med rockertyper, hvad lignede det da?

Nu blev Jens hverken rocker eller bosat på Christiania, men scenariet poppede op, fordi han netop var en ung mand, der altid skulle hen på hjørnet for at se, hvad der var rundt om, et godt slagsmål, et spændende opgør, noget ukendt. Nysgerrigheden fornægtede sig ikke og gad vide, hvor han havde den trang til sensation, nyfigenhed fra? Senere i denne lille bog, fremgår, at mange i familien Degn har været "nøwte", nysgerrige.

Så forkert var min indignation, mine fordomme, og så netop på et tidspunkt, da han havde forladt det sidste teenageår og var på vej ind

i den rigtige voksenalder og nu skulle overveje, hvordan han ville leve sit liv, og hvad han ville beskæftige sig med. Så forkert af en forælder at tro, men kan påvirke udviklingen af et barns personlighed ved at være fordømmende, forstokket, gammeldags i sine synspunkter. Jeg mødte aldrig selv denne indstilling, da jeg voksede op i Havnegade 143, tværtimod.

Men det var dengang, jeg endnu troede, at man kunne bestemme eller i hvert fald kunne påvirke ens barn med sin utvetydige mening og holdning.

Poul Degn i sit otium med guldørenringene og godt garvet i ansigtet af et hårdt slid, vind og vejr på havet.

Hvor skulle jeg dog blive klogere med årene!

Bedstefars ørenring

Nu mere end en menneskealder senere fik jeg foræret en turistforenings årbog fra Ringkøbing fra 1950, hvori min bedstefar er afbilledet på en helside med to guldørenringe i flipperne i det furede ansigt. Og han var en from mand, bestemt ingen provo! Men lidt rebelsk måske nok.

Garvet hædersmand

Poul Degn i Klegod (paa Holmsland Klit) har fisket siden sit tolvte aar: i dag er han med sine fireogfirs krøbet paa land, men er stadig havets mand. Skønt det i mange aar har gennemblødt ham til skindet flere gange om dagen, har Poul Degn aldrig kendt til gigt: saltvandet har garvet ham. Følgende sin generations sædvane har han siden sit tredivte aar baaret guldørenringe og mener selv, at de har forskaanet ham for hovedpinens kvaler. Adskillige sæt er i aarenes løb gaaet med. fiskegrejerne rev dem af og tog dem med i bølgerne: det var jo haarde ture, altid to døgn adgangen. Nu er Poul Degn enkemand og bor hos den yngste af sine elleve sønner, alle fiskere. Hans eneste sorg er, at han er for gammel til selv at tage sit yngste barnebarn ud paa havet og gøre ham fortrolig med det. Ellers er han godt tilfreds i sit otium, og da en af hans jævnaldrende gik hen og giftede sig med en pige paa tredive, var Poul Degns eneste kommentar: — Jeg vil hellere dø en naturlig død!

Udklip fra dagbladet Politiken 9. november 1953. Der stod fejlagtigt, at han havde 11 sønner, men det var altså "kun" syv.

Min bedstefar, Povl Degn, fiskertype fra Holmsland Klit. Barket af årets skiftende vejr. Dybe furer mellem brynene af at spejde gennem storm og tykning. Lune kan glimte i hans blik, men bagved ligger den alvor, der råder i livets og dødens grænseegn, som der står i teksten under billedet.

Ørenringe og mænd

Jeg fik også på et tidspunkt foræret et udklip fra dagbladet Politiken dateret 9. nov. 1953, og da blev jeg igen mindet om emnet: Ørenringe og mænd i det stykke, der var skrevet om bedstefar med en tegning af den da 84-årige gubbe – med ørenringe i – naturligvis.

Jeg ilede til min søn med begge udklip, og vi gennemgik historierne og grinede af min tåbelighed dengang. At dømme mænd på om de har en ørenring eller ej, er der grænser for dumhed? Jeg har dog senere fået fortalt, at Jens i mange, mange år efter episoderne som ung, hver gang han skulle besøge os tog sin ørenring af, og det er jeg bestemt ikke stolt af, tværtimod.
Jeg bliver bare så flov.

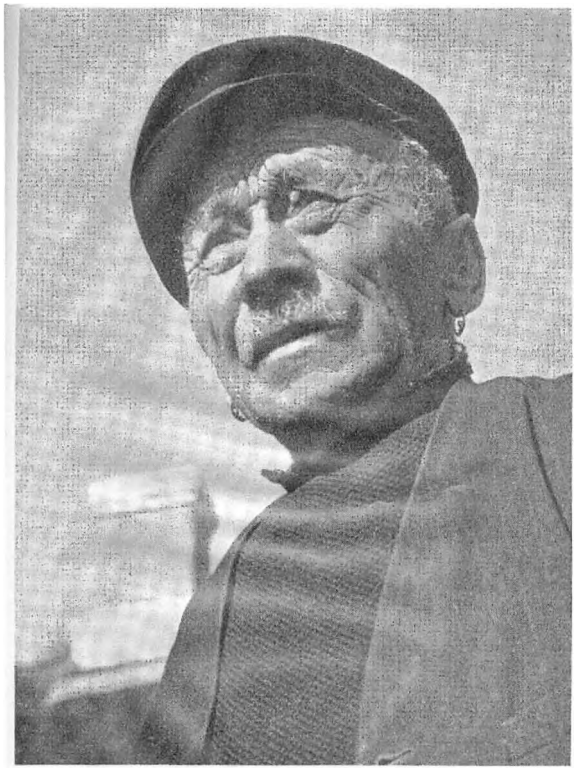

FOT.: VAGN HANSEN

Fiskertype fra Holmslands Klit. Barket af Aarets skiftende Vejr. Dybe Furer mellem Brynene af at spejde gennem Storm og Tykning. Lunet kan glimte i hans Blik, men bagved ligger den Alvor, der raader i Livets og Dødens Grænseegn.

Fiskede fra han var 12 år

Under overskriften: "Garvet hædersmand", står om min bedstefar i det udklip fra Politiken:

Poul Degn i Klegod (Holmsland Klit) har fisket siden sit 12. år. I dag er han med sine 84 krøbet på land, men savner stadig havets pris. Skønt det i mange år har gennemblødt ham til skindet flere gange om dagen, har han aldrig kendt til gigt. Saltvandet har garvet ham. Følgende sin generations sædvane har han siden sit 30. år båret guldørenringe og mener selv, at de har forskånet ham for hovedpinens kvaler. Adskillige sæt er det blevet til i årenes løb. Fiskegrejerne rev dem af og tog dem med i bølgerne. Det var jo hårde ture dengang og altid to døgn ad gangen.

Bedstefar var nu blevet 84 og enkemand og boede hos sin yngste søn Kristian Degn, Kesse i Klegod. Hans eneste sorg nu var, at han var for gammel til selv at tage sit yngste barnebarn ud på havet og gøre ham fortrolig med det. Ellers var han godt tilfreds i sit otium, og da én af hans jævnaldrende gik hen og giftede sig med en pige på 30, var Poul Degns eneste kommentar: Jeg vil hellere dø en naturlig død! Han døde halvanden måned efter artiklen om den garvede hædersmand med de 11 sønner, alle fiskere, som der fejlagtigt stod. Vist havde han 11 børn, men det var nu kun de syv, der var drenge.

De havde tatoveringer

Jens var kun lige blevet 18 år, da han fik den første tatovering på overarmen. Det huede mig heller ikke, selvom mine brødre også havde mindre tatoveringer relaterende til havet og deres soldatertid til søs, og det gjorde skam ikke noget. Også min bedstefar og min fars seks brødre havde sejlskibe, ankre og deslignende på armen, men det var bare mandigt og smukt. Min kønne dreng havde også et skib, traditionen tro i vores familie, men han havde desuden mystiske ornamenter af østerlandsk oprindelse, og den sidste han fik, var navnet på sit eneste og elskede barn, Pernille, printet for evigt på armen. Vi var aldrig på en ferie sydpå, uden

at han straks efter ankomsten for ned i byen og fik en tatovør til at lave en lille ny, en gang én på halsen, som var forbudt her i Danmark, og det sved og gjorde ondt de næste dage her under de varmere himmelstrøg med en stærk, brændende sol.

I dag 30-35 år senere er det højeste mode blandt både unge mænd og kvinder at lade torsoen udsmykke med abtrakte mønstre, kinesiske skrifttegn for at fremhæve personligheden, og det er bredt socialt accepteret i vores samfund ofte ført an af kendisser og royale med kronprins Frederik i spidsen. Og hvem husker ikke hans morfar, Frederik den 9. sejler-, sømandskongen på forsiden af Time Magazine fra 1951 i badebukser og kroppen prydet med tatoveringer.

Min elskede søn Jens, der på mange måder ligner mig og de karaktertræk, jeg mener, jeg har fra min fars familie, specielt dem, der gik til livet med krum hals og mod og med et optimistisk, positivt livssyn. Jens døde kun 45 år gammel af svær sygdom i 2011.

Jeg bliver mindet om hele historien med tatoveringer i det lokale svømmestadion, hvor mænd og kvinder er overbroderede med ornamentik på kroppen. Skikken er ældgammel og har rod i traditioner i urbefolkninger i Japan, Kina og verdensdele som Australien og Nord- og Sydamerika. Tabu og modstand gennem tiderne har ikke forhindret udbredelsen, og aldrig har skikken været så udbredt som i dag. Hos Jens hørte det til et urinstinkt, tror jeg.

Historien begynder i 1819

Poul Andersen, vores tipoldefar, var født i 1819. Han var, som jeg også skriver i bogen, gårdmand og strandfoged i Nr. Lyngvig og gift med Ane Kirstine Jensen. De havde fem børn blandt andre vores oldemor Maren Poulsdatter, gift med vores oldefar, sømand og fisker Jens Pedersen. Af Poul Degns syv sønner kom to til at hedde Jens til fornavn og altså også min ældste søn, uden at jeg dengang kendte sammenhængen med anernes navne.

Vores bedstefar, Poul Andersen Pedersen, født 27. august 1869 i Nr. Lyngvig, var søn af husmand og fisker Jens Pedersen, født 1846 i Nr. Lyngvig og Maren Poulsdatter. De boede på den gamle strandfogedgård på det nordre hjørne ved Klitvejen og Fyrvejen. Gården kaldes "Poul Gasis Goer".

På min bedstemor Kirsten Degns side stammer vi fra den gamle slægtsgård, strandfogedgård i Klegod (fjordsiden), som indtil fornylig var ejet af Dansk Sygeplejeråd, der havde indrettet ferieboliger i den meget velholdte firelængede gård. Her boede vores oldefar Mogens Jensen, født i 1846, med sin hustru Iverine Methea Kirstine også fra 1846. De fik 14 børn, hvoraf den næstældste var vores bedstemor, Kirsten. Iverine døde kun 49 år gammel i maj 1895, og Mogens giftede sig igen med Bolette Pedersen Høst, og de fik et barn, der selvfølgelig kom til at hedde Methea. Mogens Jensen blev 81. Han døde i 1927.

Både Kirsten og Poul Degn blev som sagt begge født i 1869 og blev konfirmeret i 1884 i Haurvig kirke efter 6-7 års skolegang, hun i Klegod og han i Nr. Lyngvig. Hun gjorde tjeneste ved fiskeriet og hos gårdejere, mens han blev fisker både på fjord og hav.

Bedstemor og bedstefar mødtes i Slesvig

Bedstemor og bedstefar foran hjemmet i Klegod. Hun havde altid håret opsat og bar altid forklæde, han i varm genser, kasket og træsko. Snaden er taget fra munden, men er stoppet og klar, når fotografen ellers kan blive færdig ...

Som 20-årige i 1889 var de begge på sommertjeneste i Slesvig på en gård. Han drev "høweder" på drivvejen sammen med andre "kåål", og hun arbejdede på en gård. Det var nok her, de fandt hinanden, og bedstefar kunne med et glimt i øjet fortælle, at han havde forhindret Kirsten i "å blyw kjærest mæ en prøjser." De blev gift den 25. januar 1891. Det første barn, en søn blev født i juli samme år kun et halvt år efter ægteskabets indgåelse, men døde i april året efter. De næste 18 år fødte hun herefter 10 børn, seks sønner og fire døtre.

Poul Andersen Pedersen /Degn/ og hans hustru Kirsten, f. Jensen foran deres hus i Klegod ca. 1918.

Matr. nr. 12c i Klegod.

Ejendommen er bygget 1875 af sømand og fisker Jens Pedersen, han havde før haft et hus i Vesterlund.
Jens Pedersen, var født i Nørre Lyngvig den 17. juni 1846, og han døde i Ringkøbing. Han var gift med Maren Poulsen fra Nørre Lyngvig.
Omkr. 1893, da Jens Pedersen flyttede til Ringkøbing, overtog sønnen, Poul Andersen Pedersen /Degn/ejendommen matr. nr. 12c i Klegod. Den 1. september 192o skøder Andreas Severin Lauridsen /Mose/i Nørre Lyngvig en parcel til Poul A. Pedersen.
Andreas Severin Lauridsen /Mose/ af Nørre Lyngvig, sælger til Poul Andersen Pedersen af Klegod en parcel i Nysogn, matr. nr. 7ob af Søgaard. Hartkorn. o.o.2.o. Købesummen looo kr. berigtiget. Den solgte parcel overdrages med samme rettigheder og byrder, hvormed den har tilhørt køberen, i hvilken henseende særlig bemærkes, at der er læst servitut for det danske fyrvæsen angående vejret den lo. april 19o7.
p.t. Esbjerg den 1. september 192o.
Som sælger: Andreas Mose. Nørre Lyngvig den 5. november 192o.
Som køber: Poul Andersen Pedersen, Klegod.
Skatten af formævnte ejendom, der i forening med matr. nr. 194b m.fl., er ansat til ejendomsværdi 5ooo kr., er indbetalt indtil 1. termin 192o inklusive.

Bedstefar og bedstemor foran huset, som de havde overtaget i 1893 efter vores oldefar. Fotoet er taget i 1910, og den fine forhave er endnu ikke anlagt. I 1920 købte bedstefar noget jord til for 1.000 kr., og her er i dag sommerhuse. Det var farbror (onkel) Jeppe Degn og senere hans tre døtre, Lis, Kirsten og Anette, der havde jorden.

Kræ Degn og bedstefar foran deres hjem, hun i lang kjole og med forklæde og sivsko, som hun brugte både ude og inde, han i genser, vadmelsbukser og med den uundværlige snadde i munden.

Hvordan man på egnen har set på den historie, kan man nemt forestille sig, for Klitten var jo dybt forankret i Indre Mission, og dets syn på førægteskabelige forhold og uægte børn er velkendt. Men vækkelsen havde også en bevidsthed om kristendommens sociale forpligtelse. At elske Gud giver sig udtryk i at elske sin næste, og med det i baghovedet er Kirsten nok blevet tilgivet efter en "vis" tid. Mine bedsteforældre boede i Klegod på Holmsland Klit. Den lange tange på 40 km, der strækker sig fra Nymindegab til Ringkøbing og afskærer Ringkøbing Fjord fra Vesterhavet og i et landskab, der er præget af store klitter og af lyngsletter og ud mod fjorden af frodig eng.

Kræ Degn med ét af de mange børnebørn.

Bedstefar blev kaldt Poul Degn, fordi han havde en kammerat, der blev kaldt Poul Præst og var nabo, og når man havde en præst, måtte man også have en degn, fortalte mine søskende. Den rigtige version kommer senere her i bogen.

Bedstefar og den store verden

Poul Degn var en både kendt, agtet og stræbsom fiskerskikkelse. Han begyndte som dreng med fiskeriet både på fjord og på hav, og som ung fiskede han en overgang i Esbjerg med sin svoger, fiskeskipper A. Thygesen. Han aftjente sin værnepligt i Søværnet ombord på korvetten "St. Thomas", og han var på togt i Middelhavet og også til De Vestindiske Øer, siges det. Det må have været spændende for de seks sønner at høre hans historier fra den store verden.

Men det meste af sin levetid fiskede han fra kysten med åbne både. Han var en tro forkæmper for Hvide Sande udløbet og har ofte været "på Tinge" for at tale dets sag. Da udløbet blev til virkelighed i 1909-10, og besejlingsforholdene blev sådan, at større fartøjer kunne bruges, fik bedstefar bygget en kutter "Paula", og med den fiskede han fra både Hvide Sande og Esbjerg. Da udløbet blev lukket, det var sandet til i 1915, solgte han kutteren og begyndte med ålefiskeri i Ringkøbing Fjord.

Poul Degns hus matrikel nr. 120 Klegod. Det var bygget i 1875 af Poul Degns far, Jens Pedersen fra Nr. Lyngvig og overtaget af bedstefar i 1893 og barndomshjem for min far og 10 søskende, som Kirsten (Kræ) og Poul Degn fik fra 1894 til 1910. Bedstemor døde i 1939 og bedstefar i 1953.

Da Hvide Sande kanalen i 1931 blev genåbnet med en sluse til kontrol af vandstanden i fjorden, fiskede han igen med den yngste søn fra en mindre kutter "Bjørn", som senere igen blev ombyttet med et større og bedre fartøj "Poul Degn" med sønnen Kristian (onkel Kesse) som skipper og ejer. Min far Marius Degn og den yngste bror, Kesse, som havde sin far boende i aftægten i barndomshjemmet i Klegod, var ivrige jægere. De drev bl.a. andejagt på Ringkøbing Fjord.

Han kunne spinde en god historie

I en høj alder sagde "Æ gammel Degn" havet farvel, det hav som i snart to menneskealdre havde givet føden til ham og familien, og de seneste leveår røgtede han sine ålegarn i fjorden, men fulgte med i alt fra fiskernes område. Han var kendt for at spinde en god historie – nogle alvorlige til eftertanke – andre til en sund latter. Han døde den 25. december

Poul Degns hus som det ser ud i dag. Navneskiltet er der endnu. Foran hoveddøren var der en lille have med lavt, hvidt stakit, og bedstemor kunne få blomster til at gro her bl.a. ridderspor og solsikker.

1953, 84 år gammel. Han havde været enkemand siden marts 1939, da min bedstemor døde den 25. marts 1939, 70 år gammel.

Min bedstemor omtalt som "Kjæ Degn" har jeg ikke kendt. Hun døde lige før krigen brød ud, men én af mine ældste kusiner, Kirsten Weise Andersen (faster Metheas datter), har i et skrift – udgivet af "Erhvervssamvirke Vest" i 2014 – i en længere artikel: "Poul a Kjæ Degn å djær hus" fortalt om vores bedsteforældre, som hun husker dem, og som hendes mor Methea har fortalt, og herfra tilllader jeg mig at citere nogle afsnit.

Toiletforholdene og bedstemor

De boede som sagt i Poul Degns hus, opført i 1875 af vores oldefar Jens Pedersen. Det var en tolænget klitgård med en stuelænge og en udlænge. Kirsten Weise fortæller, at da hendes forældre skulle giftes, syn-

Min far med sin førstefødte Martha foran Poul Degns hus. Martha er fra 1926, så far må have været 26 og bedstefar i midten af 50'erne.

tes bedstemor, at toiletforholdene med gæsterne fra byen skulle være mere passende end blot det hul i jorden, man ellers benyttede. Bedstefar klarede det lille problem, idet han mellem to bordbukke placerede en spand, og over den lagde han en kasseret komfurplade som sæde. Så kunne man bare tage ringene af, så størrelsen kom til at passe. Senere indrettede man et almindeldigt das.

Bedstemor ville gerne have, at det så pænt ud rundt om huset, og der blev anlagt en lille have med et stakit med spidse ender, og her husker jeg tydeligt som barn, at bedstefar sad og iagttog livet. Jorden var mest sand, men bedstemor fik alligevel blomster til at gro, ridderspore, påskeliljer, pinseliljer, solsikker og også stauder. Bedstemor gik i lang kjole med et forklæde over og i sivsko både ude og inde. Hun var sirlig og proper. Til pæn havde hun en ravkrans om halsen. Den varmede, og at det var godt mod forkølelse og andre dårligdomme f.eks. gigt, som hun led af.

Her i huset mellem hav og fjord på Holmsland Klitvej i Klegod er min fars og 10 søskendes fødehjem. Navneskiltet Poul Degn Hus finder man stadig på gavlmuren.

Klegod skole i 1920-21. Mange af børnene flyttede som voksne til Esbjerg og stiftede familier her, og flere af de store fiskerslægter i Vesterbyen i den vestjyske hovedstad havde således aner på Klitten. Forrest fra venstre er det min farbror Kristian (Kesse) Pedersen, der var den yngste af Poul Degns børn og 10 år yngre end min far, Marius. Det var ham, der overtog Poul Degns hus i Klegod. Han døde midt i 1980'erne.

Sådan blev Degn-navnet til

I Steffen Steffensens lille bog "Klitboer" (Lohses forlag), fortæller forfatteren om, hvordan navnet Degn kom ind i famlien:

I Klegod boede der for år tilbage to nære naboer, der begge hed Poul. En dag kom de fra havet med fangst og råbte da for spøg ind gennem døren: "Både æ præst å æ dejn holder herude." De ville vel sagtens blot lade min bedstemor, Kjesten vide, at nu fik hun rigtige fremmede. Men fra den tid stammede navnene Poul Degn og Poul Præst. "Præstefamilien" var flyttet, men Poul Degn var blevet tilbage, og de beholdt navnet. Så vidt jeg ved, skriver Steffensen, er navnet sine steder gået ind som familienavn, og det er rigtigt for både min far Marius Degn og hans bror

Jeppe Degn var aldrig kendt under andet efternavn end Degn, og flere af mine søskendes børn har fået navnet ved dåben. Min onkel Jeppe fik navnet kongeligt bevilget den 22. marts 1944, men aldrig min far.

Han skriver videre om bedstefar: Han var en djærv natur, frisk og livlig og god til at fortælle. Ét kraftudtryk han ofte brugte var "sommerensnurremæ", og aldrig har jeg hørt nogen så malende give udtryk for en velslukket tørst som han, når han satte en tømt vandøse fra sig med ordene: "Ååh, hwor æ er veder-kvæ-gende." Hans kone Kjesten var en stille, alvorlig kvinde af hvem flere af de ti børn havde taget en hel del i arv, skriver vinterlæreren i sin bog. Det er også min egen opfattelse, men det kommer jeg til.

Bedstefars værksted – Aladdins hule

Vest for bedstefars hus var der et muret værksted med alskens ting og sager, og her foregik mange ting. Det var en skatkiste for vi børn, for der var så mange sjove ting herinde, meget fundet ved havet af bedstefar eller en af hans

Bedstefar foran værkstedet, som var en slags Aladdins hule for vi børn. Her var alskens sjove ting fundet ved æ hav. Skiltet er også et, han har fundet blandt spændende vraggods. Hunden Stop fulgte ham trolig.

sønner. Der blev redt ned op, bødet garn og repareret redskaber og værktøj, og her lugtede af tjære, olie og tobak, men det var spændende. Vi rodede ikke, men nøjedes med at se på de mange store som små ting, der var tætpakket, men sirligt sorteret på vægge, borde ja overalt, og det kunne sætte fantasien i gang om de mennesker, der engang havde lavet alle disse ting og brugt dem til al muligt mellem himmel og jord.

Men vi gik også til havet, og på vej til stranden plukkede og spiste vi både blåbær og sortebær. Vi måtte ikke bade, for der var farlige understrømme, men de ret store klitter tumlede vi op og nedad og legede cowboy og indianere. Der var ret langt til havet, synes jeg, men det var hele turen værd, når vi legede, vi var med i en western.

På den anden side af havet havde vi fjorden, og turen gik også ofte herned. Her badede vi og kravlede sommetider op i en af bådene, der var trukket op på bredden eller måske lå for anker ved vandkanten. På vej hjem plukkede vi blomster og kæmpede om den flotteste blandede buket, som derefter blev foræret og sat i vand af enten tante Libbe (farbror Kesses hustru) eller faster Bolette. Den dag i dag elsker jeg en markbuket og har stadig som en syssel at sætte blomster sammen indsamlet af "ingenting."

Min bedstemor har jeg ikke kendt, men jeg holder meget af Kirsten Weises beskrivelse af hende i "Ywl o æ Kle't."

Bedstemor i lang kjole

Her skriver Kirsten bl.a.:

Bedstemor var altid klædt i en lang kjole og et forklæde. Hun havde midterskilning og samlet bagtil i en fletning, som blev rullet op og sat med hårnåle.

Kun ved højtider og ved særlige anledninger havde hun sin fine kjole på med en broche på brystet og en ravkrans i kjolens halsudskæring. Hun mente, at ravkransen havde en gavnlig virkning på flere dårligdomme og mod forkølelse. Hun var plaget af gigt og slid. Rav varmer, siger min kusine i Ribe, der selv går med ravkæde, og det er godt for helbredet.

Bedstemor og bedstefar foran deres hus matrikel nr. 120 i Klegod, bygget af vores oldefar Jens Pedersen fra Nr. Lyngvig i 1875 og overtaget af bedstefar i 1893.

Kirsten fortæller også om uldens betydning for hjemmet. Fårene gav både kød og uld. Det var bedstemor og faster Methea, der klippede fårene med fåresaksen. Det krævede øvelse at klippe et får rigtigt, så man kunne få det fineste underuld at spinde af.

Der er også en rørende historie om faster Methea: Mens hun var tjenestepige i præstegården på Holmsland, skrev bedstemor i et brev til hende, at hun havde ondt i kroppen, var træt og tynget af alderens plager. Kunne Methea monstro undvære to af sine mest udslidte undertrøjer, så ville Kjæ Degn gerne have lov at bruge dem som supplement. Det var ikke noget, der blev snakket så højt om, dette lille minde om en noget sølle mor og bønnen til sin datter.

Når de store børnebørn var på besøg – altså også mine store søskende – blev der serveret saftevand og lidt hjemmebag – boller eller et stykke sigtebrød med syltetøj.

Bedstefar kunne varsle ting og hændelser

Kirsten Weise fortæller om bedstefar:

Han var aktiv udadtil, bestyrelsesmedlem i Fiskeriforeningen for Ringkøbing og Stadil Fjorde, af Fiskernes Understøttelseskasse samt af Lyngvig-Klegod Låneforening. Han kunne efter sigende varsle ting og hændelser, skulle efter sigende have været noget af en krabat som ung, og han var en sjov fortæller. Det var eventyrligt at høre ham fortælle om sjove oplevelser, og han fortalte gerne om sin soldatertid ved Marinen og besøg på Helgoland. Historien om hans besøg i Athen ved det græske kongepars sølvbryllup kan læses i bogen "Klitboer" af vinterlærer og forfatter Steffen Steffensen.

Han kunne som sagt varsle, og de ældste af mine kusiner og fætre husker bedstefars historier om bl.a. forlis og redningsmænd. Han kunne få et helt særligt blik i øjnene, når han fortalte om sine fornemmelser for det, som lå udenfor den virkelige verden. Han var synsk, sagde man. Men også spontan og sjov. Sådan fortæller Kirsten Weise om vores bedstefar, ikke nogen stor mand af størrelse, men med en udstråling, der gjorde, at han syntes større.

I sin beskrivelse af bedstefar fortæller hun også historien om Hvide Sande Sluse, og den fortæller noget om Poul Degn:

Udløbet og slusen i Hvide Sande

Efter århundredeskiftet er det virkelig hårde tider for fiskerne pga. afvandingsproblemer i Ringkøbing Fjord. Flere familier stod økonomisk på afgrundens rand. I 1923 blev der holdt et møde i Hvide Sande med repræsentanter fra regeringen samt vandbygningsdirektøren m.fl.

Her gjorde bedstefar sig til talsmand for at give fiskerne vilkår til at kunne opretholde fiskeriet ved at etablere en regulerbar sluse ved Hvide Sande. Han sagde bl.a. – Hvor er den familieforsørger, der siger nej til sine børn, når de uforskyldt lider nød? Vi fiskere er børn af det danske folk, og jeg tykkes, at når vi kommer med en rimelig bøn om støtte, tør vi vente at blive hørt. Det kan ikke blive ved med at gå, som det går. Når

de redskaber, vi har, er opslidte, har vi kun de bare hænder, og vi kan ikke vente, at der fremdeles ydes os kredit. Får vi Hvide Sande-udløbet igen, kan vi alle bestå.

Og så det meget vigtige udsagn, der lød sådan:

- Bad vi om direkte understøttelse, var det måske ikke for meget at svare nej. Men vi beder kun om vilkår, så vi kan leve. Jeg har ikke kunnet føde min familie for min fortjeneste sidste år. Hver gang vi går ud, er det med tab, og fiske uden fortjeneste, det kan vi slet ikke holde til.

Mon ikke disse ord fik vægt, skriver Kirsten. Altså de bad ikke om penge, tilskud og kontanter, men besejlingsforhold, så de kunne fiske og tjene til føden. Den endelige beslutning blev taget i 1929 om at bygge slusen ved Hvide Sande.

Mamrelund-fjordhavnen

Hun fortæller også, hvordan fjordhavnen Mamrelund i Hvide Sande fik sit navn:

Bedstefar var engang på fjorden med åledrivvod, da det pludseligt blev dårligt vejr. Han sejlede ind mod en vig. Det var der, hvor sandpumperen havde ligget i Hvide Sandes første tid. Da båden lå i vigen i læ for vinden, sagde bedstefar:

- Her kan vi ligge som Abraham i Mamrelund. Siden har stedet heddet Mamrelund.

Da bedstefar døde som 84-årig 1. juledag i 1953, kom hans kiste til at stå i værkstedet, som blev pyntet med gran og fyr. Væggene var dækket til med bordpapir og hele familien sang æ gammel Degn ud fra værkstedet, som jeg også husker ganske tydeligt.

Bedstemors solsikker

I Steffensens bog om klitboerne refereres flere steder til Poul Degn og han og bedstemor, Kjæ Degns hjem, og det følgende er taget fra bogen. Steffen var vinterlærer i 1920 som 22-årig i Nr. Lyngvig.

Udover den meget beskedne aflønning var aftalen, at læreren fik sin aftensmad på skift i seks hjem i den sydligste ende i skolekredsen bl.a. i Poul Degns hjem, og her omtaler han den meget store gæstfrihed her,

Bedstemor foran huset med de fem af de 11 børn. Bagest er det onkel Jens Pedersen, der var født i 1895 og altså fem år ældre end vores far, Marius, der står ved siden af ham bagest til højre. Foran er det fra venstre faster Bolette, derpå bedstemor Kirsten (Kræ Degn) så onkel Jeppe og faster Paula, nogle af de yngste. Læg mærke til de høje solsikker og andre blomster i den lille forhave – også omtalt i teksten.

hvor der var børn i alle aldre fra seks år og til over 20. Han husker også en klar eftermiddag, da han hjalp som opstikker for tækkemanden, der fornyede stråtaget på Poul Degns lade. Betalingen var hovedsagelig kartofler eller andre naturalier til brug i husholdningen. Han fotograferede familien i haven.

Bedstefar og nationalismen

Det var i Poul Degns hjem, det nationale kom tydeligst frem. At dette var tilfældet, havde også sin særlige grund. Det var før i tiden skik, at de unge fiskere i høbjergningstiden drog ad det slesvigske dvs. til Sønderjyllands marskegne og tjente en sommerløn der. Og dernede på Tønderegnen havde bedstefar mødt Kjesten, som var fra Klegod, men som

han vist egentlig først fik rigtig kig på der, og reddede hende fra at blive kæreste med en rigtig prøjser. Sådan fortalte han det selv som halvt i spøg, mens bedstemor sad og hørte på.

Bedstefar oplevede som gammel mand den tyske besættelse af Danmark, og begivenhederne gjorde et dybt indtryk på ham. Men sit lune bevarede han. Vinterlæreren fortæller således om et besøg hos bedstefar i de år, hvor inderligt det frydede den gamle gubbe, at hans hund "Stop" blev aldeles desperat, så snart den så en tysk soldat gå forbi ude på vejen. Jeg kan ikke lade være med at få associationer til Buster Larsen og hans hund Kvik i "Matador."

Til kong Georgs sølvbryllup

Bedstefar huskede også fra sin soldatertid den dag, han havde været til sølvbryllup i Athen, nemlig kong Georgs sølvbryllup. Den græske konge var en dansk prins, og det skib bedstefar gjorde tjeneste på lå netop i Athens havn på sølvbryllupsdagen. Det var ikke alt det dejlige mad og drikke, de fik, Poul Degn bedst huskede, selvom det havde været ovenud, men det øjeblik hvor besætningen stod i det flotte, hvide tøj og det danske flag vajede over hovedet på dem, alt imens kanonerne peb og så tænke på, at kongen derinde på slottet også var dansker og ens landsmand. Hårene rejste sig, og man måtte glippe med øjnene. Og senere da marinesoldaterne var opstillet langs vejen, hvor kongeparret skulle komme. Da de passerede og genkendte de danske uniformer, stoppede de op, og kongen talte med bævende stemme til dem. Det var Danmark, det gamle land derhjemme, han tænkte på, og det var også Danmark, alle soldaterne tænkte på, som de stod der stive som pingviner hver med en klump i halsen.

Han var nationalist om en hals vores bedstefar, og flaget kom op ved enhver given lejlighed. Han var helt oppe at køre, når tyskerne kom på vejen lige uden for huset og fik "Stop" til at bjæffe som en gal, når den hørte marchgang, for så vidste hunden, at det var tyskere.

Min onkel Kesse (Kristian) Degn var den yngste af Poul Degns sønner og 10 år ældre end min far. Han og tante Libbe (Anna Elisabeth) boede sammen med bedstefar i Poul Degns hus i Klegod. Her ses Kesse til højre foran huset.

Både "Jens Væver", min fars kutter indtil 1944 og Åges nybygning "Marius Degn" havde nummeret E 452. Fars kutter "Orla", som han havde til 1947, da han døde på den, havde nummeret 214.

Den kære faster Methea

Poul Degn boede jo i "Poul Degns" hus i Klegod hos den yngste søn Kesse og hans kone Lisbeth (kaldet Libbe), og det var her, vi børn fra Havnegade i Esbjerg mest var på ferie. Vi var 10 søskende, der havde mistet vore forældre i henholdsvis august 1944 og 20. oktober 1947, og den store familie på Klitten inviterede os hver sommer på ferie heroppe, og når vi ikke boede hos bedstefar, var det hos faster Bolette eller faster Methea, vi blev indkvarteret. Det var nogle elskelige fastre, der havde så megen kærlighed og omsorg at give af, og vi små elskede at være hos dem, og det gav min ældste søster et velfortjent pusterum om sommeren, for hun vidste, at vi var i de bedste hænder hos min fars to ældste søstre.

Vores dejlige faster Methea udenfor sit hus i Nr. Lyngvig med strikketøjet i hænderne. Hun var det smukkeste eksempel på det positive og optimistiske livssyn i Degn-slægten, som jeg flere gange omtaler som en næsten livsvigtig egenskab. Man kan være født med den, og lidt derhenad kan vel læres, men faktum er, at man kommer lettere gennem livet, hvis man ser lyst på alting og tror på det bedste i menneskene og i verden.

Især faster Methea havde et – jeg vil kalde det – svulmende hjerte for os. Hun var så elskelig og altid smilende og kærlig. Jeg tror aldrig, jeg har oplevet hende sur. Hun var den ældste af de 11 børn, som Kirsten og Poul Degn fik og var født i marts 1894. Hun var i øvrigt den af flokken, der blev ældst – 89 var hun, da hun døde i 1984.

Den kære faster Methea her i en alvorlig, eftertænksom stund. Hun havde et mildt ansigt. Hun var den af min fars søskende, jeg kendte bedst, selvom hun var den ældste af de 11 af Kirsten og Poul Degns børn.

Hun var født i 1894 og gift med Jørgen Weise, med hvem hun fik fire børn, og de boede i i Nr. Lyngvig, men han var død i 1950, da vi børn begyndte at komme på ferie på Klitten.

Hun kunne fortælle om, hvordan hun allerede som lille pige sammen med sin bror Jens Å, der var et år ældre, kom ud at tjene ved at passe får så langt væk som i Husby. De har kun været en halv snes år, tror jeg. Senere blev hun ung pige i præstegården på Holmsland.

Et lyst sind

Såvel det at klare sig som enke med fire børn som andre opgaver i livet klarede hun sig igennem med et lyst og taknemmeligt sind. Hun var den altid friske og hjælpsomme kvinde, enten det var ved barsler eller ved fester gav en hånd med og satte liv over begivenhederne. Også ensomme og syge var hun en hjælp for i mere end en forstand.

Ligesom fiskerne har været nødt til at stå sammen på havet af sikkerhedshensyn, men også for den fælles økonomis skyld, var der sam-

menhold for koner og børn i land, når mand og far ikke var hjemme. Det betød, at man havde en naturlig omsorg for hinanden i hverdagen. Også i livets svære situationer. Der var et ret fint netværk på Klittten, og denne sociale forbundethed i lyst og nød gjorde, at man stod hinanden bi i et helt sjældent omfang.

Som en sygeplejerske på Ringkøbing Sygehus udtrykte det: Jeg kan se på de indlagte, om de er fra Klitten. Hvordan det? Jo, de får flere besøg end andre. På en jævn og enkel måde var man med i sine medmenneskers liv. Det kan godt give stof til eftertanke til os i dag, hvor mange har nok i sig selv.

Faster Methea var i sjælden grad repræsentant for denne holdning. Hun var knyttet til Indre Mission og var i flere år formand for Det danske Missionsselskabs kreds på egnen. Hun vaklede aldrig i troen.

Dårligt humør nedbryder

Hun var ung i sindet, og hun har selv sagt, at det drejer sig om at have et lyst sind og sætte sin lid til Gud. Et dårligt humør nedbryder kun. Man klarer sig ikke igennem, hvis man ikke lærer at se de lyse sider og være taknemmelig for dem.

Selv op i årene glædede jeg mig til hendes besøg i Esbjerg, når vi mødtes hos hendes 12 år yngre søster, faster Stinne. Hun forstod nemlig i særlig grad at følge med i tiden og tage stilling til de mange strømninger og bevægelser af den ene og anden art, som prægede tiden. Kommentarer til højaktuelle begivenheder havde hun også og rigtig gerne i selskab med unge mennesker, og jeg mindes med glæde de stunder, hvor vi kom hjem fra en Tysklandstur med en indkøbt halv flaske Jægermeister og fik en lille én til kaffen sammen med en Tuc-kiks med pikant ost, og så fik vi gang i en livlig diskussion med smil, grin og pjank som tro følgesvend. Hun var et vidunderligt menneske og har lært mig meget om livet. Hun var født og begavet, velsignet med et lyst sind, og det var hun taknemmelig for hele livet. Jeg bilder mig ind, at min indstilling til livet og mit, synes jeg selv, positive og optimistiske syn, har jeg arvet lidt efter hende. Faster Paula havde lidt af det samme, men hende kendte jeg ikke

så meget, mens de to andre søskende, Bolette og Ane Kirstine (Stinne), kunne være lidt sortseende, sådan som jeg opfattede dem.

Jeg husker også, at hun lejede sit hus ud til tyske turister inden det blev så almindeligt, som det er i dag. Så boede hun selv i et beskedent rødt træhus på en lille høj klit ved siden af huset, selvfølgelig uden el og vand og med das, men her sad hun så ved spisebordet med sin kaffe og dagbladet og kunne følge med i trafikken på Klitvejen og livet på den store gård, der lå lige foran hendes eget hus. Jo, minderne er mange om vores dejlige faster i Nr. Lyngvig.

Julen hos Poul Degn

I et meget stort interview med faster Methea, formentlig i Ringkøbing Amts Dagblad, fortæller min kære faster om julen i Poul Degns hus omkring århundredeskiftet, da hun var en lille pige.

Det var ikke nogen fed jul på Holmslands Klit i gamle dage, men julelæden var gæst i de små hjem.

Der var fattigt i hjemmet uden at der var tale om armod. Poul Degn kunne skaffe til dagen og vejen, men sommetider var det lige knap og nap. Med en smule landbrug og kartoffelavl, et par køer, nogle får, lidt høns og nu og da et svin – nok så man var selvforsynende på en række områder, men eksistens og trivsel afhang dog først og fremmest af, hvad Poul Degn kunne aflokke fra hav og fjord.

Det var jo skik, at børnene til jul skulle have tøjet i tip top orden. I hvert fald et par nye strikkede strømper skulle der være til hvert barn, så mor strikkede til langt ud på natten og skulle alligevel tidligt op, fortæller faster Methea. Den mor, der ikke havde børnene ordentligt i tøjet juleaften, blev anset for en ringe husmor, og det var det værste, der kunne ske og ikke let at bære.

- I skolen var der en pige, som havde så møj en dejlig købetrøje, og jeg følte mig rigtig sølle, så i timerne sad jeg og plukkede hul på albuen med min griffel, for så købte mor nok en ny trøje til mig, jeg var ikke klogere, men mor tog fat med nål og tråd og reparerede albuen. Vi var såmænd ikke for gode, men ubetænksomme har børn jo altid været, siger hun.

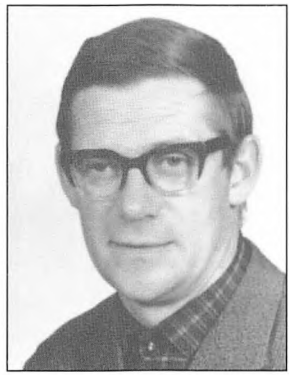

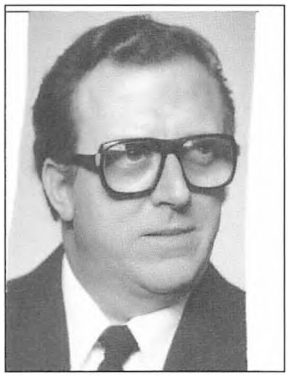

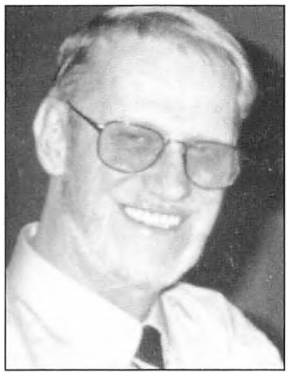

Her er mine afdøde søskende øverst fra venstre Martha, Poul, Kristian, Tarben, Åge, Stence, Thyge og Kirsten.

Mine søskende døde alt for unge. De havde hjertesygdom. Både Kedde og Thyge fik bypass operationer, og det fik jeg jo også, men 25-30 år senere. Poul døde pludseligt i 1971, 45 år gammel. Åge døde i 1973. To år efter døde Martha, 49 år gammel. I 1980'erne mistede vi Tarben, Kirsten og Stence i henholdsvis 1980, 1985 og 1987, og i 1991 Kedde, da han døde af en blodprop. Thyge nåede at fejre sin 60 års fødselsdag, da han døde året efter.

Festmad var kød

I julen skulle der slagtes, hvis der var noget at slagte af – og bages naturligvis. Der skulle spises godt, og ved godt forstod vi kødmad. Til daglig var det jo mest fisk, tørret og fersk. Kød var til fest. Pebernødderne var julens "knas", bortset fra en pakke med bolcher, chokolade og julepynt fra nogle sommergæster fra København, så det var vild luksus.

Faster Methea husker ikke et juletræ i hjemmet, da hun var helt lille, men det kom så senere til, men det kunne ikke stå i en stue for sig, for der var jo kun én stue, men børnene lod sig overraske alligevel, da det blev tændt.

Til middag fik man varmt, hjemmebrygget øl og lidt kødmad, og til aften vankede der festmad, suppe og bagefter kød og til sidst æblekage med flødeskum.

Alle 20 julesalmer

Det var vores mor, der læste juleevangeliet, og bagefter dansede vi om juletræet og sang julesalmer. Vi sang de 20 julesalmer og alle versene med. Vi var så sangglade vi søskende. Sidst på aftenen fik vi varm chokolade, ren luksus. Købmanden forærede os et pund hvert år til jul, og der blev spist hvedebrød til, så vi var ved at revne.

Gaver blev det ikke til, mens Methea var lille, men de kom til senere så småt. Efterhånden som brødrene voksede til og kom til Esbjerg for at fiske, tjente de deres egne penge, og så kom de hjem med gaver, for hjem skulle de til jul.

Vi var "nøvte"

Der var også julebøgerne. De måtte først åbnes juleaften, men vi var da så slem "nøvte", og der var blevet småkigget i dem inden jul. Nøvte betyder på klitbomål nysgerrig, og faster Methea tilføjer, at det med at være nøvte vist ligger til familien. Første juledag var alle i kirke, og en af de sidste dage i julen var der juletræ på skolen i Klegod.

Marius og hans pludselige død

Min far så ældre ud, end han rent faktisk var, det hårde slid på havet og vejr og vind sætter sine spor. Her på billedet er han kun i begyndelsen af 40'erne.

Min far Marius Pedersen, aldrig kaldet andet end Marius Degn, var født den 9. juni 1900 som nr. seks af Kirsten og Poul Degns i alt 11 børn. Han blev gift i 1923 med Esbjergpigen Christine Elisabeth Jensen, som også var fra 1900, og hvis slægt også stammede fra Klitten. De fik de næste 18 år ti børn, fem drenge og fem piger. Stinne, som min mor blev kaldt, døde i august 1944, få dage efter hun havde født barn nr. 10, Inger Kirstine. Da var jeg tre år og kan ikke huske hende, og jeg kan faktisk heller ikke huske min far, der døde tre år senere på havet. Han blev fundet i lastrummet ramt af en blodprop. Det var min kære bror Åge – blot en teenagedreng – der fandt vores far. Derpå sejlede kutteren i havn med flaget på halv, og det siges, at der var sort af mennesker på kajen.

Der er et enkelt minde om min far, jeg husker, nemlig engang han kom fra England, og vi stod i spændt forventning ved køkkenbordet,

Min mor så noget udslidt ud, og det var hun. Hun havde nemlig også passet nogle af sine søskende i Havnegade 143, da mormor døde ret ung fra 14 børn. På billedet vil jeg tro, hun er midt i 30'erne.

hvor hans køjesæk lå. Han var bedrøvet over, at han ikke rigtig havde noget med til os, men der var intet at købe i Hull og Grimsby, forklarede han, så det blev kun til et par plader chokolade til deling. Men sådan var det jo under krigen, mangel på alting både i England og herhjemme, men det kunne være lidt svært at forstå for vi små børn. Og jeg husker også min fars dødsdag. Orla var stævnet ind i havnen med flaget på halv og Åge stod i stævnen ved siden af lejet med vores døde far.

Hjemmet fyldtes af mennesker

Hjemmet var herefter fyldt med mennesker med præst og missionær (Peder Lodberg Jensen, min mors fætter) og mange, mange flere. Alle i chok og med spørgsmålet: Hvad nu med de ti børn? malet i ansigterne. Vi små fattede ikke alvoren, men hyggede os på skødet af snart den ene, snart den anden, indtil vi smuttede ud i gården eller på gaden for at lege igen. Inger var tre, jeg var seks, Kedde var syv og Kirsten, 10.

Om min fars død har jeg fundet et par udklip, bl.a. fra fra "Duen", medlemsblad for "Den danske broderkreds på havet", og herfra vil jeg tillade mig at citere lidt:

Min mor Christine, Stinne, fotograferet i 1919, altså 19 år gammel. Her er årstal på, men ellers gælder, at mange af de gamle fotos desværre ikke er forsynet med årstal. Det samme er tilfældet med gamle breve.

Sømandsmissionær P. L. Lodberg Jensen, Esbjerg, skriver:

- Der er noget betegnende i, at han gik bort midt i sit arbejde derude på Nordsøen, for han elskede sin gerning på havet. Han var den fødte fisker vel kendt med "Stjenrewler" og "Blødwoller." Fiskeriet havde altid i hans sind en eventyrlig glans og tiltrækning.

Nogle få dage før han døde, sad jeg (Lassen som sømandsmissionæren blev kaldt) i fortrolig samtale med ham. Marius var så glad. Der var en sag, han skulle have gjort op med én. Først havde han skrevet til vedkommende, og nu denne morgen havde han været ude hos ham og fået håndslag på, at alt var jævnet. Marius' øjne strålede af glæde. Der måtte intet uopgjort være i hans liv. Han kunne for alting ikke undvære sin Guds fortrolighed.

Han gik kongebud

Også Dejbjergpræsten, Hans Pedersen fortalte i Jyllands Posten flere gange om min far. Herfra citerer jeg også nogle afsnit:

- Han hed Marius. Indtil jeg traf ham, har jeg altid syntes, at netop Marius var et fersk navn. Og så gik det sådan, som det ofte går, at personen dækker navnet og ikke navnet personen.

En aften sad vi og og talte sammen om vind og vejr og om jagt (han var en ivrig og fin jæger), og om kristendom, skriver Dejbjergpræsten videre:

- Mænd bliver aldeles ikke frommere eller bedre eller ufrommere eller ubedre af at gå på jagt. Men det kan ske, at når man går derude med en ven plus hund og bøsse, så er der pludselig ingen grænser. Så lukker man op for hinanden. Det skete for Marius og mig. Så lukkede han op for sig selv, fortalte om sin barske barndom i det lille fiskerhjem på Klitten derude ved hav og fjord – om trange, beskedne kår og om en uendelig hård kamp for tilværelsen.

Min far og hans yngste bror Kristian, Kesse på andejagt på Ringkøbing Fjord. Min far var en dygtig og respekteret jæger, men det var kun Tarben, der tog denne interesse op senere i livet.

Han fortalte om sit giftermål med Stinne, om de mange børn, om sit liv som fisker. Om sin stolthed og usigelige glæde, da han fik sit eget skib, sin egen kutter. Og om Guds ubeskrivelige godhed netop mod ham og hans kære.

From snak, skriver præsten, har jeg hørt masser af. Alt for meget af. Men når Marius talte om Gud, var det ikke from snak, men stilfærdig, redelig tale som man næsten som et trækpapir sugede til sig og blev beriget af.

Og han slutter ét af indlæggene i avisen med:

- En dag stod Marius´ kutter havnen ind som de hundreder af gange før. Men denne gang med flaget på halv stang. For Marius var død der-

ude på havet ganske pludseligt om bord i sin kutter. Marius som elskede livet, elskede sine børn. Marius der i al sin færd bare pegede opad.

- Der er nogle som bestandig går, som gik de kongebud og er vidnesbyrd iblandt os om så kongelig en Gud. Sådan netop med vidnesbyrd om så kongelig en Gud, gik fiskeskipperen Marius iblandt os, slutter han. Det kan vist ikke siges smukkere.

I breve som min far skrev til min onkel Ansgar (morbror) og hans kone, tante Jenny fortæller min far om besøg af og besøg hos Dejbjergpræsten, Hans Pedersen. Min far og tante Jenny var udover at være svoger og svigerinde også fætter og kusine, idet Jennys mor og Kræ Degn (bedstemor) var søstre og fra samme slægtsgård i Klegod, tidligere ejet af Dansk Sygeplejeråd. Der er flere breve til onkel Ansgar fra min far, hvor Ansgar endelig må hilse tante Jenny mange, mange gange, og min far håber ikke, Ansgar bliver fornærmet over alle disse kærlige hilsener. Der var lidt sværmeri mellem de to – i al uskyldighed skal siges.

Min far skaffede dæk til præstens bil gennem fiskernes indkøbsordning, og han fortæller om herlige jagtture, hvor præsten, min far og onkel Ansgar muntrede sig med hund og bøsse, men også om alvorlige snakke, når de gik derude i naturen. Ansgar var noget yngre end min far, og hans lærling når det gjaldt Dianas ædle sport.

Han var kommet om til Esbjerg som stor dreng og fiskede med forskellige kuttere, inden han fik sin egen lille kutter "Jens Væver" og senere "Marius Degn".

Min far foran bagbygningen, en tilbygning med værelser, badeværelse og vaskehus, der blev bygget til huset, efterhånden som børneflokken var blevet så stor, at vi ikke mere kunne være i selve huset.

Onkel Jeppe var en flot fyr, og lignede lidt Gary Cooper – syntes vi fjogede teenagepiger dengang. Han fik Degn-navnet anerkendt officielt som den eneste af fars brødre, og sløjfede Pedersen. Flere af mine søskendebørn er døbt Degn. Onkel Jeppe var 8 år yngre end min far, og døde i 1956, 48 år gammel i forbindelse med et ferieophold i sit sommerhus i Klegod. Det var hans mellemste datter Kirsten, der fandt ham død af en blodprop. Han havde kutteren "Okcident." Han var også ivrig jæger.

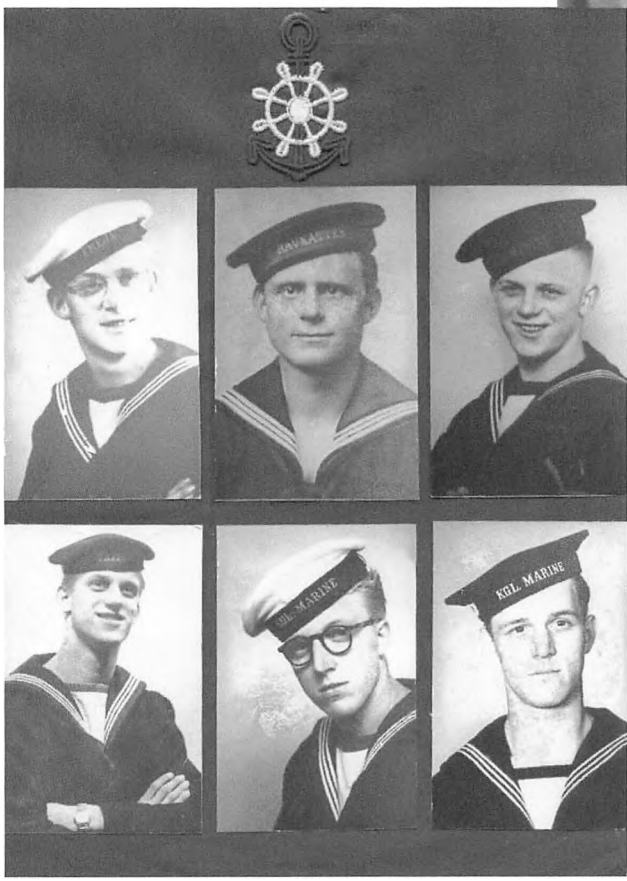

Her er min far fotograferet med sine fem sønner. De var alle marinesoldater, som mændene i familien før dem, så traditionen blev holdt i hævd. Når man var fisker eller sømandssøn, aftjente man værnepligt i Søværnet. Poul og Åge var inde samtidig og skønt Poul var storebroderen, fik Åge som konstabel kommandoen over sin ét år ældre bror. Det blev der grinet meget af dengang. Tarbens kone Inge, fik lavet dette billede efter Tarbens død i 1980.

Min far og troen

Jeg tror, min far var en meget gudfrygtig mand. Det fremgår tydeligt at de breve, han har skrevet til min bedstefar Poul Degn fra slut 1930'erne til 1944, da min mor døde, og hvor han i hvert eneste brev – udover at fortælle nyt fra Esbjerg – udtrykker sin ydmyghed og taknemmelighed for sine kære og for livet overfor Skaberen. Det er så rodfæstet i ham og naturligt for ham at tale om.

Min far som ung marinesoldat i begyndelsen af 1920'erne.

Min far med én af sine brødre, Mogens, der var fire år ældre end min far. Billedet må være taget lige efter 1. verdenskrig.

Han var ikke en vild krabat, et indtryk jeg ofte har fornemmet var tilfældet, når jeg har læst om "æ gammel Degn", men min far havde et drengesind og væsen på den anden side, og var med på mine brødres drengestreger og leg. I mindeordet, som min morbror, sømandshjembestyrer Johannes Otto Jensen skrev i

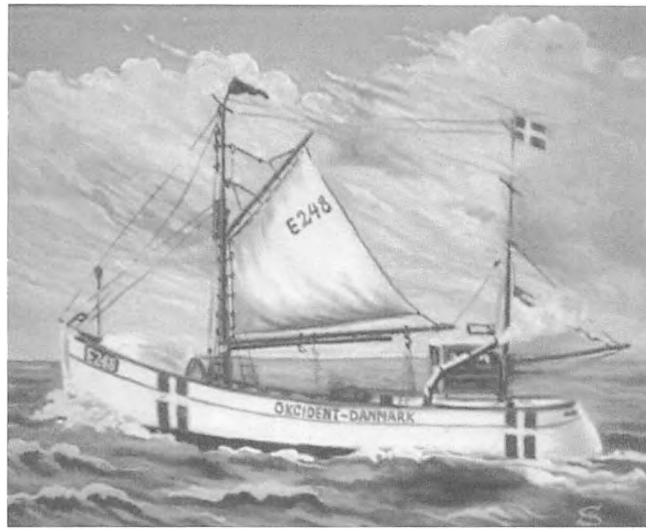

Min onkel Jeppe Degns kutter E 248, "Okcident", som han havde fra 1945-1957, da han døde 49 år gammel, men tante Anna (Søster) ejede det frem til 1972.

Vestkysten få dage efter, at min far var død til havs, faldet om på dækket på "Orla" ramt af en blodprop, fortæller Johannes Otto, at far en uge før sin død havde sejlet lysttur med FDFerne, i al munterhed havde han sloges i vand med drengene og derefter trakteret med en is til alle ombord. I brevene til bedstefar fortæller han også om mine brødre og deres gale streger, som nok kan få moderne børn til at skraldergrine i dag, så uskyldige må de have været – set med nutidsøjne.

Ud at fiske som teenager

Allerede som dreng på Klitten kom han med på søen og på jagt, og han må være kommet til Esbjerg som 18-årig under 1. verdenskrig, vil jeg tro. Jeg ved ikke, hvem han har fisket med, men måske med min morfar, Tarben Peder Jensen, der fra 1901-1919 havde kutter E.11 "Chrestense."

Min far tog fiskeskippereksamen i 1922, og blev kutterfører i 1924. Fra 1926-32 har han, der da var 26 år, ifølge Esbjerg Fiskerimuseums oversigt over 750 kuttere og redere i Esbjerg, ejet "Chrestense" nr. 2 med nummeret E 453 sammen med Esbjergs berømte pioner og erhvervsmand Claus Sørensen, og de gik også på jagt sammen bl.a. på Langli udfor Hjerting, fremgår af breve.

Kutteren "Jens Væver", opkaldt efter snurrevoddets opfinder af samme navn, var i årene fra 1939 til 1944 ejet af min far. Den havde nummeret E 452. I 1949 – to år efter min fars død – afgav den daværende ejer navnet til en forsøgskutter, og senere fik et redningsskib dette navn.

"Orla", med nummeret 214 blev bygget i 1939 og var på 37 bruttotons. Den havde han indtil sin død i 1947.

Kutteren fik ophugningsstøtte i 1989 og slettet i 1992. Den 1. maj 1994 gav ejeren dengang tilladelse til, at kutteren med navnet Orla og nummeret E 214 prydede det "Originale Fiskeris Erhvervsplatte" det år.

Godt fiskeri under krigen

Det var kun min bror Åge Degn, der blev fisker. De andre valgte andre erhverv. Åge fiskede med min far i nogle år, inden han fik sin egen kutter "Marius Degn" med nummeret E 452. Den var bygget i Marstal og var på 44 tons. Da min bror blev ramt af en blodprop sidst i 1960'erne måtte han ikke fiske længere og blev omskolet til kontorfaget.

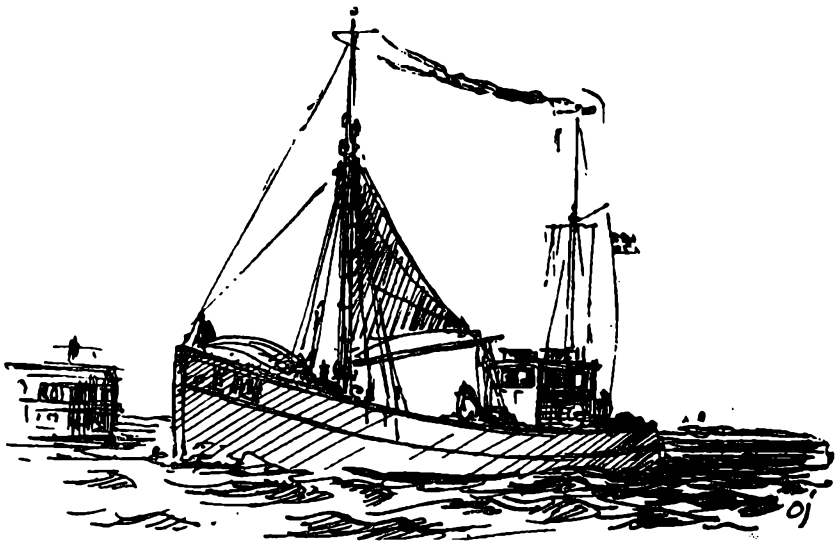

Flere af mine søskende var rigtig gode til at tegne bl.a. Poul, Tarben og Åge, og af pigerne Kirsten. Jeg vil skyde på, at fars kutter her er tegnet på vej i havn af en af brødrene.

Sommeren kunne også nydes i Hjerting. Turen gik ad grusbelagt landevej med utallige stop på vej fra Strandbygade til badehotellet.

Fiskeriet var selvfølgelig op og ned, men der er ingen tvivl om, at det i 1940'erne og under krigen var rigtig givtigt. Også selv om brændstoffet var rationeret – bestemt af tyskerne – og det ind imellem var forbudt eller umuligt at sejle ud.

Der kunne nu også været andre grunde. Min far var som så mange af fiskerne, der kom fra Klitten, missionsfiskere, og det vil sige, at man ikke fiskede eller for den sags skyld sejlede fra lørdag midnat til søndag midnat uanset hvor godt fiskeri, man var inde i. Man holdt helligdagen i hu, helt bogstaveligt. Disse kuttere var medlem af forsikringsselskabet "Union." De holdt sammen på alle måder og tolererede ikke, at man overtrådte reglerne om at ligge stille og indstille fiskeriet om søndagen.

Far købte motor til bedstefar

I et brev til bedstefar i anledning af dennes fødselsdag fortæller far, at han har købt en motor til bedstefars jolle. Det var en fransk marinemotor på 5 hk.

- Motoren ser godt ud. Der er magnetisk tænding, og den skal startes på benzin og så skiftes over til petroleum. Nu vil jeg have en mekaniker til at se den efter, og så sender jeg den hjem til dig, skriver den stolte søn til sin far.

På sommerpension

Der er flere eksempler på, at der var pænt overskud i disse år før krigen. Stence fortalte, at far og mor og de fem ældste (og eneste på det tidspunkt) et år var indlogeret på en sommerpension/badehotel i en uge på Klitten enten i Søndervig eller tæt på denne kendte badeby. Jo det havde da været dejligt, men det lå lidt for langt fra fars søskende, og man kunne ikke sådan lige smutte ind til en kop kaffe, og det savnede min far, når man nu var kommet hjem på Klitten med sin børneflok. Der var jo ingen biler i familien, og rutebilen kørte ikke sådan non stop hele dagen, så man kunne hoppe på og køre sønden på til Klegod, Nr.- og Sdr. Lyngvig og til Hvide Sande, hvor der også boede farbrødre og fastre.

Far og mor på sommerferieophold på Klitten med de fem ældste søskende. Mor sidder med Tarben på skødet, og forrest er det fra venstre Poul, Åge, Martha og Stence. De var indlogeret på en sommerpension – et badehotel mellem i Søndervig og Klegod, men for langt væk fra bedstefar og fars søskende, skriver far i et efterfølgende brev til Poul Degn. Bil havde man jo ikke.

Mors slægt

Selvom denne bog udelukkende er om min far og hans slægt, synes jeg alligevel, jeg vil tage disse dejlige billeder med af min mor og hendes søskende og min morfar og mormor. Min morfar hed Tarben Peder Jensen. Han var født i Sdr. Lyngvig i Ny Sogn i 1867 og døde i Zions Sogn i Esbjeg i 1929. Han var fiskeskipper og den første, der fik skrue i sin fiskekutter. Senere ernærede han sig som fiskeeksportør. Min mormor hed Nicoline Chrestence Nielsen og var født i Øster Bredmose i Oksby sogn i 1864. Hun døde i 1926. Parret blev gift i Lyngvig Kirke i Nysogn i 1887 – de fik 15 børn, 10 sønner og fem piger. En pige døde som spæd, og en søn Alfred Kristian, døde kun 24 år gammel, så på billedet nederst på næste side er der "kun" 13 voksne børn. Mine bedsteforældre på mors side fik således 15 børn fra 1887, hvor moster Christiane er født, og til 1906, hvor onkel Ansgar er født, altså på 19 år.

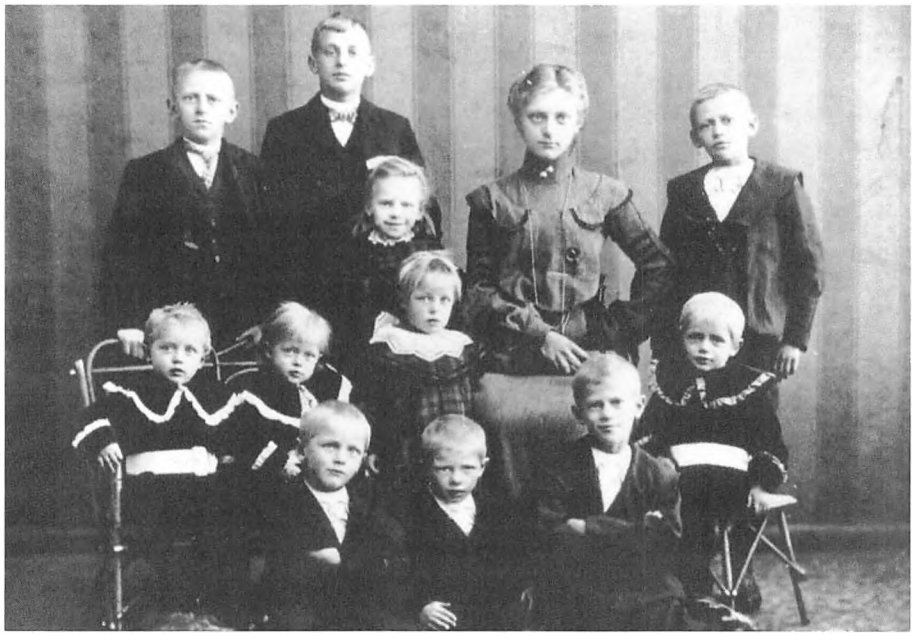

Vores mor som lille pige. Hun sidder i midten med en store hvide krave og sløjfe i håret. Hun var født i 1900 og er vel 2-3 år på billedet, som således må være taget i 1902-1903. Der kom to søskende til senere, nemlig Ansgar og Salome.

Min morfar og mormor med alle deres børn. De fire piger bagest er: Martha Kathrine, og ved siden af mormor, Christiane, og foran hende min mor med rottehaler, og den mindste, Salome. Billedet må være taget i 1906-1907.

Min mor sidder som nr. to fra venstre med sin søster Martha under armen. Så kommer onkel Ansgar, mormor og morfar og moster Salome yderst til højre. Lige bagved er det moster Christiane og onkel Johannes. De syv brødre i bageste række er Tarben, Lodberg, Niels Kr., Jens P. Lodberg , Thorvald Steen, Axel Bülow, Jacob Stubkjær og Peter Beck.

Inger fotograferet i en stille stund. Hun har altid været lidt af en humørbombe.

Vi fire "små" fra Havnegade: Marianne og Edith, Inger og jeg. Marthas piger og de yngste af os har hele livet følt os som "lidt" søstre.

Peter Lorens med sine drenge, Lars og Jens. Peter og Martha havde et nært forhold. Det var dem, der købte grundene i Blåvand, fik dem udstykket, så vi kunne sælge fra og finansiere byggeriet af vore to sommerhuse. Vi havde mange dejlige år som naboer i Blåvand fra slut 1960'erne til 1975, da Martha døde. Drengene betragtede Martha nærmest som mormor, og hun var med til begge hjemmefødsler på Havbakken, fra den første vé til alt var vel. Både drengene og Peter savnede hende utrolig meget i alle årene efter hendes død.

Vesterbyens Martha

Martha som 18-årig, netop færdig med skolen og videre på Haslev Husholdningsskole, hvorefter hun så gerne ville have læst til lærer akkurat som Poul, men sådan skulle det ikke gå.

Historien om min elskede søster Martha er en skæbnefortælling, jeg hverken før eller siden har hørt lignende. At en 18-årig ung kvinde overtager husførelsen for sin far, der var blevet enkemand med 10 børn og en ugift moster og en ugift morbror. Og bare tre år efter i en alder af 21, da faderen pludselig dør, får plejetilladelsen over søskendeflokken så at sige fra den ene dag til den anden. Om et menneske med et medfødt omsorgsgen af usædvanlig karakter og en indstilling til næstekærlighed som en naturlig del af det at leve og være menneske.

Hun var født som den første af 10 børn i 1926 i Havnegade 143 i Vesterbyen i Esbjerg. Her gik hun også i skole og tog realeksamen. Hun har fortalt, at hun gerne ville læse til lærer akkurat som sin ét år yngre bror Poul, men det kom aldrig så langt, og nu tager historien så sin begyndelse.

Johannes og Martha som nyforlovede lige efter krigen. Han sprang soldat ved Marinen som de fleste unge mænd fra Vesterbyen. Det er Kedde, der titter frem bagest.

Martha og Johannes giftede sig nogle måneder efter min fars død i 1947 og fik plejetilladelsen til alle vi børn efterfølgende.

Inger – den yngste af os – er fra juli 1944. Min mor døde få dage efter fødslen. Her er Inger på dåbsdagen sammen med Martha, der da var 18 år.

Martha med Edith i den berømte køkkendør, der ikke mindst i sommertiden konstant stod på vid gab for alle og enhver. Billedet er fra først i 1950'erne. Edith er den ældste af niecer og nevøer og er fra 1949.

←
Martha og Johannes' bryllup i efteråret 1947. Ved siden af Martha er det onkel Hans (gift med moster Christiane fra Nyhavnsgade) og ved siden af Johannes hans mor også en Christiane, der i øvrigt også stammede fra Klitten. Foran vi tre yngste søskende Kirsten med Inger, Kedde og jeg til højre. Martha havde selvfølgelig syet kjolerne. Utroligt hun have tid, men hun var flittig og ferm ved en symaskine.

Gennem opvæksten i det gæstfrie hjem i Havnegade, hvor både moderens store familie og venner havde daglig gang, var hun vant til at hjælpe til i både køkken, vaskehus m.m. samtidig med, at hun og hendes større søskende gik i skole, nogle med en boglig interesse og andre mere praktisk anlagt med henblik på at komme i lære og ud på arbejdsmarkedet.

Som det var skik og brug for mange unge kvinder i 17-18 års alderen gik fritiden med sunde interesser som spejderliv i KFUK og gymnastik i idrætsforeningen, og når de unge mænd i samme alder skulle "springe" soldat, ja så kom pigerne på husholdningsskole, og det kom Martha også på Haslev på Sjælland, drevet af Indre Mission.

Min mor og hushjælpen i haven med de fem ældste, Martha, Stence, Poul og Åge og Tarben sidder på skødet hos den unge pige. Mor havde hjælp til børnene i disse år, for akkurat som Martha havde det senere, var der åbne døre i hjemmet i Havnegade 143. Mors søskende – fortælles det – skulle altid hjem i Havnegade, når de kom ind fra havs- og før de skulle hjem til deres egne koner, og sådan gentog historien sig så i vores barndom, da det var Marthe, der var samlingspunktet, som hendes mor havde været det i sin tid. Og mine ældre søskende skulle også altid en smut "hjem", selvom de selv var etablerede med koner og børn.

Min mor og hendes ældste søster, moster Christiane, foran moster Salomes butik i Havnegade 143. Det var en lille kolonial med hovedsagelig kaffe, the og sæbe. Vi havde telefon, og det var stort dengang, og mange kom og lånte den. Det kom sig ikke så nøje. Det er mine fire ældste søskende, Åge og Poul, Martha og Stence, der sidder på trappen.

Mor var syg i lange tider

Man hører meget om den tid i de breve, som min far flittigt skrev til sin store pige i det forår. Min mor bar på barn nr. 10 og var syg i månedsvis, så det var min far, der stod for brevskrivningen. Her fortæller han selvfølgelig, hvordan livet går i Havnegade – det er jo under krigen. Der er mangel på varer og brændstof til kutteren, så han er ikke ude at sejle i perioder, både fordi petroleum var rationeret, og fordi tyskerne ind imellem forbød fiskeri, så han var hjemme og kunne hjælpe til. Men der var også hjælp til min mor i form af vaskekone, stoppekone, kogekone til mange "fremmede" i det gæstfrie og åbne hjem, og han bedyrer, at Martha ikke skal bekymre sig for alt det derhjemme. Nu skal hun nyde opholdet i fulde drag og huske at takke Vor Herre hver dag, for at vi var

Kedde og jeg fotograferet midt i 1940'erne på bænken udenfor "bagbygningen", en tilbygning med værelser og badeværelse samt vaskehus, som min far fik bygget, da børneflokken var blevet for stor til at kunne være i selve huset.

sunde og raske. Men han lægger ikke skjul på, at vi alle savner hende. Lisbeth spørger hver dag: Hvornår kommer Martha hjem. Kommer hun søndag? Det har ikke været let at forklare en lille pige på tre, at storesøster er på højskole, og det varer nogle måneder.

Mors død

Min mors sygdom bliver værre i juli 1944. Min far taler om en nervelammelse. Hun havde høj feber og smerter, og hun føder min lillesøster Inger den 29. juli nogen tid før termin og dør i barselsseng nogle dage efter, og da står min far altså alene med 10 børn og to af min mors søskende i vores hjem. Martha tager hjem og får den nyfødte lillesøster lagt i sine arme og bliver husholderske for sin far og den store familie. Jeg tror ikke – og vi har egentlig aldrig snakket om det – men jeg tror bare, det var så oplagt og udenfor diskussion, at sådan skulle det være. Sådan var Martha. Egne interesser trængt i baggrunden som den naturligste ting i verden. Jeg var tre år, Kristian (Kedde) fire år, Kirsten syv år, Thyge ni år. Og så fem større op til 20 år.

Jeg husker ikke min far, men jeg erindrer en dejlig barndom i hjemmet, der altid var fyldt med mennesker. Vi små legede hjemme og i nabolaget uden tanke for krigen og uroen og ødelæggelserne i Europa. De større gik i skole og i fritiden til FDF, KFUM, gymnastik, fodbold, og de store fiskede med min far.

Jeg løb væk

I et af brevene fra far til Martha fortæller han om, hvordan jeg havde forvildet mig op i Kongensgade og ikke kunne finde hjem og om, hvordan en stor dreng kom med mig hjem igen. Jeg havde da bare været tryg ved, at jeg nok skulle komme hjem igen, og sådan var det. Vi var ikke bange. Vores liv var baseret på, at Gud nok skulle passe på os og føre os sikkert i havn, og så havde vi jo altid "Fader Vor" i baghånden.

Jeg kan ikke huske, at jeg nogensinde har fået skældud, eller at der er blevet lagt hånd på mig eller for den sags skyld formanet mig om det ene og andet. Vi søskende havde omsorg for hinanden, opdrog på hinanden, var hinandens bedste venner. Senere i livet er der blevet talt meget om dette sammenhold som forbilledligt for andre, men det er ikke noget, vi har vigtet os af nogensinde. Som voksne var jeg "på tråden" specielt med mine søstre dagligt.

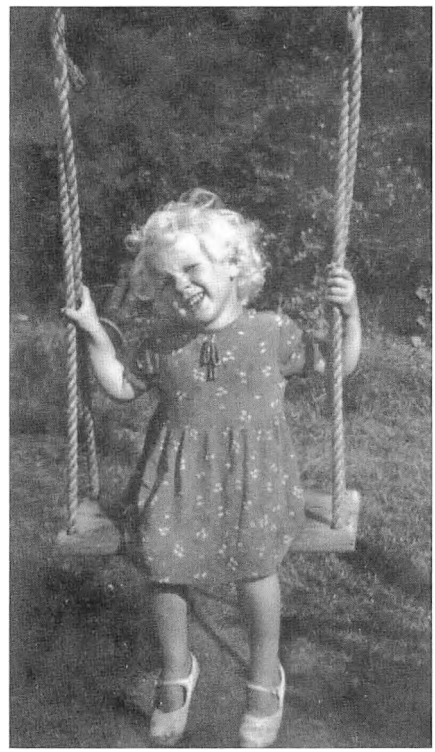

En gyngetur i haven. Der er ret så mange billeder af mig som barn, alene. Jeg har nok smisket mig ind hos fotografen, møvet mig frem i køen.

Havnegade 143, som først var mine forældres hjem og senere Martha og Johannes´. Huset er bygget af mine bedsteforældre på min mors side i 1903, Nikoline Chrestense Jensen og fiskeeksportør Tarben Peder Jensen. De var begge 62 år, da de og døde i 1926 og 1929. Da min mormor døde i 1926, sørgede min mor og far for min morfar og dem af de 12 søskende, min mormor havde, og som endnu var hjemmeboende, bl.a. Thorvald og Salome, og så overtog min mor og far huset. Så min mors historie ligner på en måde vores Marthas, der er født i Havnegade 143.

Edith og jeg i bagdøren. Jeg stolt med skolebøgerne, og sandt nok var jeg boglig, men det var nu mere i attituden end i praksis, men det skulle se ud ...

Børnene skal ikke splittes

Martha og Johannes blev gift i november 1947, som min far var død et par måneder forinden.

Hun var lige fyldt 21, og han var 24 år. 13 personer var de til bords fra dag ét, de ni søskende og en ugift moster og morbror og dem selv.

- Jeg har aldrig fortrudt det. Og jeg har intet imod at gøre det om igen, sagde Johannes 25 år senere i anledning af sølvbrylluppet i et interview med navnkundige "erik c" i "Dagbladet Vestkysten."

Da familien stillede spørgsmålet ved min fars begravelse: Hvad nu med de ni børn, svarede Johannes:

- Der er intet at diskutere. Nu gifter vi os, Martha og jeg, for børnene skal ikke splittes. Og sådan blev det, og barndomshjemmet blev fra nu deres hjem med alt, hvad dertil hører.

Min fars kutter blev solgt, og en ulykkesforsikring blev udbetalt. Pengene blev sat i Overformynderiet, og de renter, der kom herfra, var tilskud til husholdningen i Havnegade. Johannes havde fisket i nogle år, men senere kom han med redningsskibet F. V. Mortensen i en god fast stilling.

- Vi har aldrig fået en øre i børnepenge eller modtaget penge fra Esbjerg Kommune, fortæller de i interviewet.

Min onkel Thorvald blev hos os et par år, inden han giftede sig med tante Iris, og moster Salome blev nogle år længere, inden hun flyttede i ældrebolig i Nørrevang. Martha og Johannes fik i disse år selv to piger, Edith og Marianne, som ganske naturligt gled ind i søskendeflokken og voksede op sammen med os, de yngste.

Sammenhold

- Da vi stod alene med mine søskende, oplevede vi, hvor stærkt vor familie holdt sammen, siger parret i artiklen af erik c. Her var et sammenhold, man slet ikke kender til i dag. Mine søskende har aldrig givet

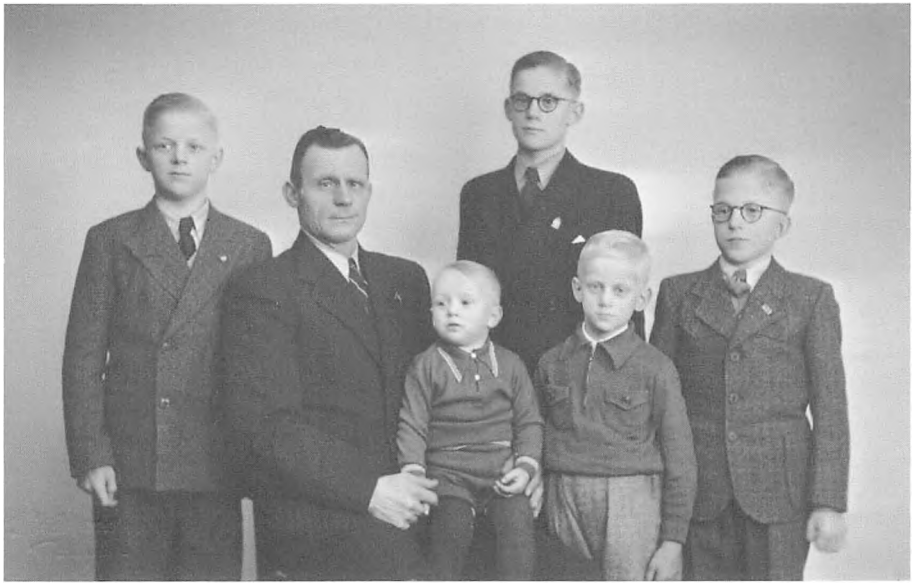

Min stolte far med sine fem sønner, fra venstre Åge, Marius med Christian (Kedde) på skødet, bagest Poul Erik, bare kaldet Poul, Thyge og Tarben Peder, altid kun Tarben, som de alle så ud i 1941.

mig eller Johannes sorger, nej de hjalp og opdrog hinanden. To fik studentereksamen, fire fik realeksamen eller mellemskoleeksamen.

Da Martha og Johannes flyttede fra hjemmet, var det lidt af et knæk at forlade Havnegade efter 45 år, fortæller Martha. – Det er lidt af en sær affære efter i så mange år at have haft liv omkring sig, men vi holder stadig sammen, og der går ikke en dag, hvor vi ikke ringer eller kommer sammen.

Deres hjem stod stadigt og som altid åbent for enhver. Det var et hjem, der som barndomshjemmet favnede vidt. Et rigtigt hjem. Båret af næstekærlighed, som alt for mange skubber fra sig i dag, slutter Erik Christensen – eric c.

I "Roser og tidsler", en fast populær rubrik på lokalsiden i "Vestkysten", sendte nogle borgere på sølvbryllupsdagen en buket roser af de allerskønneste til fru Martha og hendes mand med bl.a. ordene:

Det er i sandhed et mesterstykke, som de sammen har øvet – parret fra Vesterbyhjemmet.

Johannes´ projekter

Johannes havde mange projekter altid. Jeg husker, han byggede dukkehus til vi små i kælderrummet under køkkenet. Det blev ganske vist aldrig færdigt, men tanken var jo god nok. Så støbte han en sandkasse i gården til Marianne og Edith. Her kunne de lege sammen med de øvrige søskendes børn, når de besøgte os om eftermiddagen. Det gjaldt ikke mindst Stences Svend Erik og Jørn Marius. Han kunne finde på at tømme sandkassen og fylde den med vand på sommerdage, og så var der pludselig et badebassin for de små. Om vinteren på hårde frostdage lod han vandslange løbe i gården, og så havde vi en skøjtebane. Både Marianne og jeg var ivrige skøjteløbere.

Sommerhus i haven

Det vildeste projekt han havde, var ideen om at opføre et sommerhus i "fire dele", som så skulle skilles ad, når det skulle flyttes, og placeres på en grund, som Martha havde købt i Sædding. Ganske vist på landsiden, men overfor et fredet areal, så der var havudsigt. Det lå lige før åen, der skiller Sædding og Hjerting, og i dag er der opført en række millionvillaer på det sted. Sommerhuset blev dog aldrig færdigt, kun de fire sider, men vi kunne da lege inde i det, så længe det stod på. Martha solgte grunden vistnok for en ny symaskine, men mon ikke sandheden er, at hun fik en beskeden sum penge for den, og så kunne hun købe en ny symaskine. Vi har ofte moret os over Johannes´ skøre ideer, men Martha gav ham lov at igangsætte, selvom ikke ret meget blev fuldført. Martha var god ved ham, lidt forkælelse, vil nogen nok sige, men det var ham vel undt. Han havde aldrig fået kørekort. Kørslen klarede Martha i flere år i et gammelt "rugbrød" (VW), og i den har de og vi haft mange herlige ture til skov og strand. Nogen fremragende bilist blev hun aldrig, og det gælder i øvrigt også for vi andre søskende.

Sommerhuset endte hen ad vejen i gruekedlen i vaskehuset og gjorde således god gavn. Mange år senere fik Martha og Johannes et dejligt sommerhus i Blåvand ved siden af Peters og mit. Det var Martha og

Tarben med sine fire små søskende: Mig, Kirsten med Inger og Kedde.

min Peter Lorens, der stod for køb af grund og opførelse af husene. Det blev til megen stor glæde for os alle og for realiseringen af Martha og Johannes' drøm.

Da fjernsynet kom til

Johannes var egentlig på forkant med mange ting – ikke mindst indenfor lyd og billede. Han var tidligt på den med båndoptagere og grammofoner, han var en ivrig og habil fotograf og eksperimenterede med farvefotos, og da fjernsynet kom frem og blev lidt mere udbredt, var vi helt med på det sidste nye hjemme. Jeg tror, vi var nogle af de første i nabolaget og i familien, der midt i 1950'erne fik et Arena (Hede Nielsen) til sort-hvid modtagelse. Folk valfartede om i Havnegade for at få en oplevelse af det nye vidunder. Thyge eller Kedde eller hvem af drengene,

der var hjemme, hang ud af vinduet på 1. salen eller endda på selve taget med den løse antenne og nede i stuen skulle Johannes råbe, når billedet var nogenlunde "snefrit", så antennen kunne fixeres, indtil der kom sne igen, igen. Imens havde folk placeret sig i en kreds om apparatet på stole og med en kaffekop i hånden, og var der ikke stole nok, slæbte man sin egen taburet med for at få en siddeplads. Førend det kom hertil, havde vi set fjernsyn gennem udstillingsvinduet hos Jaspers Radio i Strandbygade mellem Lund Trikotage og Cort Adlers Gade. Men det var bedre omme i 143, for der var Martha klar til at servicere de mange fremmede med kaffe og lidt godt til ganen. Festligt var det, og noget vi børn kunne prale af overfor veninder og venner.

Hele familien som den så ud i 1941/42. Inger er selvsagt ikke med. Hun kom til i 1944. De fem ældste søskende, Åge, Stence, Martha, Tarben og Poul står bagest og foran er det Thyge, Stinne min mor med mig på skødet, Kirsten og Kedde sidder hos far.

Min ældste bror Poul Erik (Poul) med Kedde (Kristian) og mig på skødet. Tarben står bagest med krocketkøllen.

Moster Salomes lille købmandsbutik, der afsluttede husets facade mod nord og sammenbygget med kurvemageren ved siden af. Kaffeerstatning, "der er Richs, der drik's, men det er Danmark, der du'r", Oma margarine, vaskepulver og tændstikker udgjorde det meste af sortimentet. Mosters telefon, og dermed også lidt "vores", blev lånt ud til naboer, og så fik vi til gengæld lov at låne støvsugeren hos dem, der havde sådan én, bl.a. omme i Niels Juels Gade, husker jeg.

Vi fik smør på brødet

Hvordan var så vores barndom i Havnegade? Jeg husker den som meget lykkelig, og det er ikke for at romantisere eller glorificere.

Vi manglede ikke noget, fik "rigtig" smør på brødet og dejlig middagsmad med eftermad som regel frugtgrød med mælk/fløde – formad og eftermad hver dag. Vi fik ofte indmad, lever og hjerter f.eks., og det smagte skønt. Én gang om ugen fik vi grød, enten risengrød eller mannagrød, og mindst én gang, men måske snarere to gange i ugen fisk,

Moster Salome og Stence bagest i døråbningen i gården. Så er det far med Kirsten og forrest onkel Thorvald med Kedde og jeg. Til højre Thyge og Tarben. Efter fars død blev både onkel og moster boende hos os nogle år endnu. Thorvald blev gift og rykkede om til tante Iris, og Salome flyttede i ældrebolig i Nørvang, hvor jeg i øvrigt kom hver morgen med rundstykker, inden jeg skulle i skole. Vi skulle lige nå at løbe 3-4 aviser igennem. Dem havde jeg forinden hentet i Jyllandspostens kiosk i Kongensgade.

som vi hentede nede i fiskerihavnen på én af kutterne, en af vennerne af "huset", og det kostede naturligvis ikke noget.

Der blev brugt mange æg i husholdningen. Dem hentede vi i ægpakkeriet i Nørregade i en 2. sortering. Pakkeriet lå overfor det nuværende Hovedbibliotek, og det gjaldt om at holde cyklen i balance, når vi blev sendt op for at hente æg.

Vi havde "bog" hos både købmand og mælkemand Jensen. Han kom hver dag med sin mælkevogn med en gammel, stor arbejdshest foran, og han havde sommer og vinter galocher på og verdens største, rødeste næse. Vi "skyldte" tit hos ham, og jeg husker, vi sommetider skulle sige, at Martha ikke var hjemme, hvis han bankede på med regningen, så gemte hun sig. Vi var ubekymrede, som i så mange situationer, for vi var ikke i tvivl om, at Martha nok skulle finde en løsning på pengeproblemet. Hun var ferm til at skaffe mærker, da rationeringen var på sit højeste, og der var mangel på mange varer. Vi blev sendt om i Strandbygade til de mærkeligste adresser for at hente disse mærker, og jeg ved ikke, hvordan hun har støvet dem op. Men jeg kan da også huske, hvordan vi rystede mælk til smør oppe i vaskehuset, hvor der var koldt.

Vi var pæne i tøjet, selvom det kunne være arvet f.eks. fra tante Jennys børn, og det var ofte Bleyle-tøj, der var næsten uopslidelig. Ellers syede Martha vores kjoler, og fru Schmidt fra Spangsbjerggade ved siden af tante Jenny kom og hjalp med at stoppe og sy. Tøjet var pænt og "hel" altid. Martha storvaskede mindst én gang i ugen, og der hang altid tøj på snoren i haven.

Jeg lærte madlavning

Martha var fantastisk til at lave mad og til at få den til at strække. Hun havde ligesom Stence og senere Inger været på Haslev Husholdningsskole og lært alt om madlavning, rengøring, syning m.m. Alt hvad jeg kan af "kokkerering", har jeg lært af mine to ældste søstre – god gammeldags mad, som Peter Lorens også helst ville have det og nød godt af i de 46 år, vi var gift.

Stence på vej ud af den dør, der altid stod åben. Hovedindgangen i porten blev sjældent brugt, men ad denne dør her i gården, var der en konstant rend, og den var aldrig låst. Stence er vel hen mod slutningen af teenageårene – mon ikke?

Stences salmiak

Rengøring er et kapitel for sig. Den personlige hygiejne fra vi små tog Stence sig af. Når vi kom ind om aftenen og skulle vaskes, inden vi skulle i seng, var det op på køkkenbordet med hænder og fødder i varmt vand i vasken. Hvis snavset var svært at få af, kom Stence en sjat salmiak i vandet, og så blev der skuret til gråd og tænders gnidsel. Det ugentlige bad fik vi i et badekar, som var installeret på toilet/badeværelset, men uden rindende, varmt vand. Så når Martha havde storvasket, og gruekedlen havde været i gang hele dagen, hældte hun og Stence til sidst kedlen op med koldt vand, som blev bragt i kog og derefter båret i spande ind i badekarret, og så kom vi små i bad flere ad gangen. Det hændte også ind imellem, at vi benyttede den kommunale badeanstalt i Havnegade. Den lå overfor det nuværende Scandic hotel.

I anledning af Stence og Arnes sølvbryllup skrev Kirsten en dejlig sang tilegnet Stence, og herfra citerer jeg to vers, der fortæller alt om Stences skraphed og syn på hygiejne og rengøring på melodien: Når man ser det hele sådan lidt fra oven:

Se, hun har nemlig passet mig som lille,
derfra jeg har så megen viden om,
at hun kan blive gal og få en dille,
hvis man er sjusket, uredt uden kam.
Slog sæben ikke til og skurebørsten,
så tog hun altså bare salmiak.
Øjet løb så lidt i vand
– gråd og tænders gnidsel sprang -
når man så i baljens store, dybe bølger.

Engang da vores skraldespand skul' tømmes,
hun råbte ganske højt i vilden sky,
helt ubarmhjertlig' stod en mand og græmtes,
han var så kommunal fra Esbjerg by.
"De er en idiot og pas på spanden,
De ikke levne må en rest af spor.
Kan De se at komme ud
– flyt Dem fra min skureklud.
Jeg har ikke tid at diskutere mere.

Fra Kirstens sang til Stence og Arnes sølvbryllup er her et par vers, som fortæller om Stences "rengøringsvanvid", eller sagt lidt pænere; hendes properhed, i øvrigt lært, ikke bare på husholdningsskolen, men også hos min moster Stanne i Nyhavnsgade. Det var hende, der afmonterede radiatorerne ved forårsrengøringen for at få gjort rent bagved.

En Raptus var du som lille,
men fremmelig det kan I tro,
Klaver saa flot nu du spiller,
til Sport er Lisbet saa god.

I Skolen er du saa dygtig,
og alt nem du lære kan,
lidt drillesyg nævner vi flygtig,
især mod Bror Christian.

Du Moster Salome besøger
og kommer med Morgenbrød,
det sker, før til Skolen du løber,
ja. Lisbet du er nu sød.

Vi vil da Ros dig give,
fra ældre Søskende her,
en flink og god Barnepige
du er, hvis bare du vil.

Lidt drenget Lisbet kan være,
sin Mening tilkendegi'r,
til Journalist vil du lære,
det haaber vi saa, at du bli'r.

Med Dygtighed du refererer,
de mange Steder du var,
dit Ønske vi respekterer,
vor Hyldest hermed du har.

Til min konfirmation havde bror Poul forfattet denne sang, hvorfra jeg bringer et par vers, hvor der bl.a. står, at jeg var fast besluttet på at blive journalist allerede som 13-årig. Det er da helt sjovt og tankevækkende.

Hovedrengøringen – huset blev tømt

Stence havde været i huset hos min moster Stanne (Christiane) i Nyhavnsgade, og var der nogen, der var hysterisk med rengøring, var det Stanne. Der blev hver dag skuret gulv i køkken og gang, og den udvendige cementtrappe op til køkkenet fik også en tur hver dag, og det samme forlangte hun af de lejere bl.a. Åge og Britta, der boede på 1. salen. De fortalte, at ved forårsrengøringen blev alle radiatorer i hjemmet afmonteret, så der kunne blive gjort rent bagved.

Hjemme i Havnegade husker jeg også hovedrengøringen. Alle møbler blev slæbt ud i gården, tæpperne op på snorene, hvor vasketøjet normalt svajede, og så kom tæppebankeren i brug. Puder blev afmonteret for at blive vasket, billederne skilt ad, så glasset kunne sprittes, klædeskabene tømt og ud med gangtøjet på snoren, så det kunne bankes og børstes, ja det var et cirkus uden lige. Det må jo aldrig have regnet, når det hele foregik, for processen strakte sig over flere dage. I de tomme rum blev der kalket, ferniseret, tapetseret, hvis det var nødvendigt – et kæmpearbejde var det, og alle var i gang.

Vi hjalp til af lyst

Til daglig kunne vi børn godt lide at hjælpe til både ude og inde, feje gård, vaske vinduer og lign. og også inde i køkken og stuer gav vi en hånd med med spand og klud. Støvsugeren lånte vi af noget fjern familie omme i Cort Adlersgade, inden vi selv fik en. Vi ville gerne, der skulle være pænt når vi havde skolekammerater med hjem, så det var helt og aldeles naturligt for os, selvom Martha aldrig forlangte, at vi skulle hjælpe, ligesom hun i øvrigt aldrig krævede noget af os og pålagde os pligter. Det var bare så oplagt, at vi hjalp, og vi gjorde det af lyst og glæde. Stence var skrap på den kærlige måde, og vi havde stor respekt for hende, når hun satte os til noget. Så skulle det være i orden til ug.

Tak for det kære søster!

Der var altid tøj på snoren eller sengetøj over stakittet. Her er flittige Stence med vi tre yngste Inger, Kedde og jeg og en kammerat yderst til venstre.

Stence hjalp altid

Hun øvede en stor, stor indsats for hjemmet, og for Martha, både inden hun blev gift i 1950, men også i årene efter. Hun kom næsten dagligt hjem, ikke mindst når der skulle ske noget særligt i hjemmet f.eks. op til store fester – for Arne var på langfart i lange perioder. Så tog hun fat sammen med Martha. Og det er da en lang tur fra Hans Tausens Vej og til Havnegade – hele Baggesens Allé igennem – med barnevogn og to små drenge. Men hun var enestående.

Leg i gårde og på gaden

Jeg husker ikke, vi havde så meget legetøj hjemme, ja en enkelt dukke, lidt glansbilleder og påklædningsdukker, hønseringe, tørrede blomster i en bog, servietter vi havde samlet fra diverse fødselsdage og familiebesøg, glaskugler, samling af billeder fra Ota Solgryn og den slags. Drengene havde en bold, en slangebøsse eller noget, de havde snittet med en kniv (dolk). Vi fik Anders And hver uge og havde pige- og drengeromaner, foræret os i julegave.

Vi legede ude i gården og på græsplænen med papkasser og snore, som var vi enten på fiskeri eller ude på de store verdenshave. Fantasien fejlede ikke noget, og vi spillede bold både i vores gård og i de andre gårde i nabolaget. Vi kunne også bruge gaden som bane, for trafikken

Onkel Thorvald var en fantastisk legeonkel for vi små, men især for drengene. På det punkt lignede han sin svoger, vores far Marius. Her har han arrangeret en krocket-turnering for Thyge og Tarben og nogle af deres kammerater.

var beskeden. Vi havde en port ind til huset, og her er udkæmpet mange fodboldturneringer mellem de større drenge fra karreerne i nabolaget, for slet ikke at snakke om nytårsaften, hvor porten var ideel for afskydning af kanonslag. Karbid-Verner var en grandfætter til os omme fra Niels Juels Gade, og han kunne nok lære de store brødre alt om krudt. Jeg synes, porten var enorm stor, men når jeg kører forbi i dag og kigger ind, er der egentlig meget beskeden plads.

Til FDF og Ya

Mine brødre gik til FDF og i KFUMs boldklub til håndbold og fodbold, mens mine store søstre dyrkede gymnastik. Kirsten, Inger og jeg gik i KFUKs Ya. Og så havde vi alle veninderne. Især Martha og Stence havde veninder, som de holdt sammen med hele livet, også da de blev gift, for ofte var mændene kammerater fra skolen, soldatertiden etc. Alle kunne komme hjem i Havnegade og føle sig velkommen. Utallige er de tilkendegivelser, der livet igennem har lydt om gæstfriheden i vores dejlige barndomshjem.

Her er Inger og jeg med moster Salome til dyrkue i Varde. Det var vi hvert år, og det var en stor oplevelse. Jeg havde fået briller da. De fleste af vi søskende havde enten langsyn eller bygningsfejl. Jeg selv blev opereret i øjnene i Kolding, engang i begge øjne på én gang med æterbedøvelse. Jeg havde mareridt over det i mange år efter.

Onkel Thorvald med sine kære drenge Kedde, Tarben, Thyge og Åge. Jeg har lidt fjalet sneget mig med på billedet. Thorvald boede hos os i nogle år efter mor og fars død, indtil han blev gift med tante Iris og fik eget hjem, men han kom dagligt i Havnegade alligevel, men her var han jo også født og vokset op.

Gå ud og gør idræt

Onkel Axel, min mors bror, havde fire sønner, og når det blev for meget med deres drengestreger inden døre, sagde han altid: Rend nu ud og gør idræt! Det har vi tit brugt, og den er jo ret god, ikke mindst set med nutidens øjne på fitness, bevægelse og motion og betydningen af at bruge kroppen.

Det slemmeste, vi fandt på, var at gå på æble- og pæreskod hos naboerne, der havde haver op til vores have på begge sider. Vi hoppede op på plankeværket og plukkede ned. Vores egen have var lagt ud til græs de senere år, og vi havde ikke selv frugttræer mere. Der blev klaget, vi fik en meget lille formaning, leveret med et lunt blik fra de voksne. Det blev ikke betragtet som "rigtigt" tyveri.

Levende musik

Der var især gang i den, når drengene i den inderste stue, hvor klaveret stod, gik til tangenterne og hev banjo, violin og mundharpe frem af kasserne og gav sig til at spille. Alle drengene, men ingen af vi piger, havde gehør, og Thyge, Kedde og Tarben spillede klaver, Åge banjo og Poul kunne spille på violin. Det var skønt og festligt disse eftermiddage og aftener, når musikken lød for fulde gardiner fra Havnegade 143. Jeg selv fik lov af Martha at gå til spil fra jeg var en 10-11 år, og det fortsatte jeg med også i gymnasietiden. Senere, da jeg havde passeret de 75 år, tog jeg det op igen, og jeg havde ikke glemt noderne. Hvad man i barndommen nemmer ...

Jeg fik også undervisning i kunstskøjteløb i skøjteklubben og blev nummer to ved Jyllandsmesterskabet et år. Det foregik på skøjtebanen ved 4. Maj Kollegiet. Jeg forstår ikke, hvordan der blev råd til det. Der skulle jo også udstyr til. Martha syede min skøjte-kjole, der var mintgrøn, og hele familien så med, da jeg dansede, og jeg blev fotograferet af Johannes i en pirouette. Vi havde da fået den nye skøjtebane/cykelbanen på Gl. Vardevej, og jeg har både udklip fra avisen og negativet endnu.

Konfirmationerne

Min egen konfirmation husker jeg tydeligt. Den blev som alle fester i vores barndom fejret i nr. 143. En stue blev ryddet for møbler, og så blev der opstillet borde og stole fra alle de andre rum, så der blev plads nok til gæsterne, som udover os selv talte tanter og onkler. Hvad angår festen, stod vi ikke tilbage for klassekammeraterne, og vi fik jo mange gaver, da der var mange "fremmede" med. Vi fik penge, handsker, paraply, måske et armbåndsur m.v., og for det vi fik i pengegaver, købte vi som regel en ny cykel. Salmebogen med navn fik vi af moster Salome.

Martha og Stence var i gang hele ugen med forberedelserne til maden i kæmpeportioner, og vi andre hjalp til med at skrælle kartofler, gøre suppeurter i stand osv., og alt blev bragt ud i det kølige vaskehus indtil selve dagen.

Vi kommer lige fra kirke, kørt standsmæssigt i onkel Ansgars bil. Han ses sammen med moster Salome, som var min gudmor, Stence og Martha, Kedde og Thyge med Marianne på armen. Edith og Inger forrest og en "fremmed" yderst til højre.

Jeg spillede "Sig månen langsomt hæver", da kaffen senere blev serveret i stuen, jeg var kokrød i hovedet af bare nervøsitet, men Martha var stolt.

Jeg har min konfirmationssang, forfattet af Poul, endnu. I den står skrevet, at jeg allerede dengang havde besluttet mig for at blive journalist. Egentlig ret tidligt at bestemme sin livsbane, man er jo kun 13-14 år, men ret beslutsom og viljestærk i mange henseender har jeg altid været.

Moster Salome og aviserne

Interessen for aviser stammer fra moster Salome, som boede hos os til midt i 1950'erne, da Martha og Johannes børn, Edith og Marianne var kommet til i 1949 og 1953. Hun flyttede i ældrebolig i Nørrevang, og jeg savnede hende meget, så hver morgen, inden jeg skulle i skole, kørte jeg op i Jyllandspostens kiosk i Kongensgade, hvor jeg købte 3-4 aviser til hende, udover Vestkysten tre københavneraviser, og så læste vi ar-

Moster Salome boede også hos os. Hun blev aldrig gift. Hun havde det bageste værelse i bagbygningen. Hun havde haft en lille købmandsbutik i forhuset i flere år med salg af kaffe, sæbe og et begrænset sortiment af andre købmandsvarer. Hun boede hos os til begyndelsen af 1950'erne, da Martha og Johannes selv fik to piger, Edith og Marianne, og der blev mangel på plads til os allesammen. Købmandsbutikken blev Martha og Johannes' soveværelse.

Onkel Thorvald, min mors bror, boede hos os i Havnegade i flere år efter min mors død. Han var ungkarl og blev gift sent med tante Iris.

tikler og bladrede i nyhederne, mens vi fik vores kaffe, og så kom vi til at snakke om, at det måtte være spændende at være med til at skrive artiklerne så på den måde, kom det så naturligt, at jeg ville være reporter. Det var ca. 10 år senere, jeg kom i lære på Vestkysten (1962).

Blå mandag

2. dagen inviterede jeg Kedde og Kirsten samt to yngre fætre omme fra tante Midde i biografen, Kosmorama. Vi så Eddie Constantine Lemmy i en krimi. De fik alle en lakridstandbørste som snold under forestillingen. I dag foregår blå mandag vistnok på en ganske anden ikke altid uskyldig facon. Men jeg syntes, jeg havde været large. Og øl og spiritus var endnu ukendt land, også selvom man var blevet konfirmeret. På det punkt har vi/jeg så taget så rigeligt revanche, skulle jeg hilse og sige.

Martha, Poul og Åge i deres fineste puds i haven i Havnegade 143. De har nok skullet til en fest. Billedet er nok fra begyndelsen af 1930'erne. Poul og Åge er fra 1927 og 28 og Martha er født i 1926. Matrosdrengene må være 5-6 år.

Søndagsskolen – drengene slap tit

Om søndagen var det fast, at vi skulle i søndagsskole i Zions Kirke. Vi havde Tarben købmand (Tarben Lodberg Jensen, min mors fætter) som lærer. Vi ville helst slippe, og det var lykke, når vi fik lov. Jeg havde det lidt svært ved altertavlen i Zions Kirke, og jeg husker følelsen endnu hvis jeg kommer i kirken i dag. Drengene havde lettere ved at undslippe, for EFBs kampe blev transmitteret i radioen just i søndagsskoletiden, og så fik de lov at sidde foran radioen og heppe, godt gejlet op af Gunnar Nu Hansen.

På sommer-søndage var vi tit i skoven med krocket og oftest med Johannes søstre, Tinne og Erna med mænd. Det var herligt. Men vi cyklede også tit til stranden i Sædding, og jeg husker også Langli-pavillonen, hvor Henning Kruses hus i dag ligger, og det skete, at vi fik sodavand og de voksne kaffe indenfor i restauranten, og der var underholdning. Vi børn tænkte ikke på, hvor pengene egentligt kom fra, men Martha undte os det *så* godt, og hun følte det ikke som et afsavn for hende og Johannes, at penge blev brugt på os. Det faldt hende aldrig ind. Hun var om nogen helt og aldeles uselvisk.

Mortensaften begyndte juletiden

Mortensaften blev altid fejret med and og steg, og selvfølgelig var der gæster – vi brugte altid ordet "fremmede." Vi fik lov at være længe oppe uanset hvilken dag i ugen, mortensaften faldt, og det var starten på den dejlige juletid med alle de forventninger, der hørte til. Efter maden løb vi ud og lege godt klædt på, og måske kunne vi løbe på skøjter på gaden, ja det er også hændt, at der var sne. Vintrene var koldere dengang med klar frost og høj sol, ikke det triste, klamme og grå vejr, som vi har nu om dage. Julekalenderne fik vi i god tid, så vi kunne glæde os til, at første låge skulle åbnes. Ofte var den en kirke i pap, der skulle samles og limes sammen, indkøbt i én af byens boghandler f.eks. hos frk. Nordholt i Strandbygade.

Ud i det blå enten lørdag eller søndag med børnene og madkurv og termokande. Her er det Kirsten og Stence med Jørn Marius, Carsten og Inger.

Julen var from

Juleaften og juledagene var et helt kapitel for sig. Maden til julen blev forberedt helt op til selve dagen. Det samme gjaldt bagning og fremstilling af knas og konfekt. Aftenen før blev det sidste tillavet og sat til afkøling og tørring i den lille gang ud til porten. Indgangen i porten var egentlig hovedindgangen til underetagen, men den blev sjældent brugt. Det blev rigtig sent lillejuleaften, og Martha må have været segnefærdig, for næste dag skulle hun være i gang hele dagen og aftenen. Mange år efter Marthas død lød det, når man talte om hende: At hun sled sig op.

De sidste gaver skulle også nås næste dag, men der havde vi heldigvis Kurant på hjørnet af Cort Adlers Gade og Strandbygade, og der kunne man få alt indenfor gaveartikler.

Johannes stod for juletræet. Han havde sine ideer om, hvordan det skulle pyntes. Vi måtte absolut ikke se det, før om aftenen efter julemaden. Det stod i "den inderste stue", og vi så det sandelig heller ikke, før

det var blevet tændt. Og det blev først tændt, når Martha var helt færdig i køkkenet, og der var vasket op, og hun havde smidt kitlen og var kommet i en pæn kjole.

Julegåsen eller kalkunen, kæmpedyr, blev oftest stegt hos bageren på hjørnet af Niels Juels Gade og Havnegade – Clarence hed han vist. Den kunne jo ikke være i vores egen ovn, så stor var den. Vi var aldrig under 12-15 til bords måske endda flere, og jeg forstår ikke, hvordan vi kunne være der. Senere på aftenen var vi endnu flere, idet tante Iris og Bente kom, og det samme gjorde tante Midde og hendes drenge. Både onkel Axel og onkel Thorvald var ikke mere.

Poul læste op

Vi skulle i kirke først og var klædt om i vores bedste tøj fra sidst på eftermiddagen. Før vi gik i gang med maden læste Poul juleevangeliet, som vi jo lige havde hørt i kirken, men sådan skulle det være. Så sang vi til bords: "I Jesu navn går vi til bords, at spise drikke på dit ord. Dig Gud til ære os til gavn, så får vi mad i Jesu navn. Amen."

Jeg har selv videreført denne skik alle dage, også i Peter Lorens familie, hvor man syntes, det var så smukt. Selv nu synes mine egne ikke, det er jul, hvis det ikke foregår på denne måde.

Juledag var vi altid hos tante Karen i Gormsgade til dejlig suppe. Her sang vi muntre julesange: Så går vi rundt om en enebærbusk, I skoven lå et lille bjerg, nissesangene m.v. og gik i en lang kreds gennem deres stuer og gennem gangene i en ubrudt kæde. Vi fik poser med slik. Det var herligt. 2. juledag var vi til juletræ på Sømandshjemmet hos tante Misse og onkel Johannes. Han viste tegnefilm i den store sal på 1. salen, og vi løb og legede på alle etagerne og i restauranten nedenunder. 4. juledag var vi til søndagsskolens juletræ i Missionshuset i Kirkegade. Vi sang alle julesalmerne igen. Juletræet var kæmpehøjt og de hvide engle kæmpestore. Træet var pyntet i hvidt udelukkende, ikke noget med flag og tingeltangel.

Nytårsaften med Kijafa

Nytårsaften fik vi torsk, friskfanget og lige hentet på havnen (oftest foræret). De store skulle ud at føjte, evt. med kærester, men vi små spiste hjemme og var udstyret med stjernekastere, og i vildeste fald en-øres kinesere. Hen på aftenen fyldtes huset igen af gæster, ofte af Erna og Anton og Simon og Tinne, Johannes' søstre, men også ofte af Marthas dejlige veninder med mænd, Ruth Vemb og Hans Jørgen eller Martha Enevoldsen og Kesse. Der var blevet indkøbt en flaske kirsebærvin, Kijafa og/eller en flaske vermuth, og dertil en halv snes abrikossodavand, og så var der fest. Set med nutidens øjne var det jo latterligt så sparsomt et udbud af drikkevarer til så mange mennesker. Den var jo aldrig gået i dag. Der blev sunget et par salmer, og træet blev tændt igen, og først en uges tid ind i januar blev træet plyndret, julekassen sat på loftet, og

Alle søskendebørn var med til mit og Peters bryllup i 1963. Det var det første bryllup i familien, hvor der blev serveret vin, og der var dans. Her er det Christina og Sven Erik, Marianne og Jørn Marius og Poul, og bagest Edith som er den ældste niece. Det var Marthas trofaste veninder, Ruth, Ruth og Martha, der serverede og var i køkkenet på Husmodergården i Jyllandsgade.

så var alt igen ved det gamle, når vi havde passeret Hellig Tre Konger. I Niels Juels Gade havde jeg en tante Thora, der havde juletræet stående til påske, sagde man, men mon det har passet. Det var ret usædvanligt og spøjst.

Ugebladene og faglitteraturen

Der blev holdt ugeblade i Havnegade. De blev bragt til døren og lagt i vindueskarmen gennem det åbne vindue til sovekammeret ved siden af køkkenet. Hvilken ugedag det var, husker jeg ikke, men der kom et helt bundt mandag eller tirsdag. Øverst lå Anders And til vi børn, og vi sloges om, hvem der skulle have bladet først. Så fulgte Flittige Hænder, Familie Journalen og Hjemmet. Martha fløj i Flittige Hænder, for var der nu en god strikke- eller syopskrift, en ny middagsret, der kunne "forslå" til mange mennesker m.m., men også en god føljeton med masser af romantik. Igen hvordan var der råd til at holde så mange blade? Man spørger sig, men det var sådan.

Jeg så også op til den dag i måneden, hvor posten kom med "månedens bog", som ikke var en roman, men enten et bind i Danmarkshistorien eller et bind i Kulturhistorien. Det var Johannes, som Martha undte at samle på disse bøger, fordi det var hans interesse, og vi andre var jo glade for opslagsbøgerne, når vi havde hjemmeopgaver i skolen om disse emner. Jo, der manglede ikke læsestof af både den ene og anden slags i vores hjem.

Senere var vi tit om søndagen i galleriforretninger for at kigge på malerier. Det var de lokale vestjyske kunstnere, der trak opmærksomheden; Holbak og Skov eksempelvis, og vi aflagde mange visitter hos Carstensen i Nørregade lige overfor Stormgade Skole eller hos Diedrichsen i Kongensgade.

Søskendesammenholdet

Sammenhold i hverdag og til fest – ikke mindst da mine ældres søskende fik egne familier. Om søndagen stod den på udflugt til skov og strand – både sommer og vinter – med en kaffetår, hjemmebag og sodavand til børnene. Her er det Åge, Kirsten, Tarben, Stence og Poul med deres mindste en vinterdag. Børnene er i hjemmestrik selvfølgelig, for mødrene – mine søstre og svigerinder gik jo "hjemme" i 1950erne. Det er to af Åges piger fra venstre, så er det Kirsten med Inger og Carsten, og yderst til højre ses Poul med Martin.

Vi søskende havde et sammenhold, som gang på gang er blevet fremhævet, når samtalen har drejet sig om Havnegade 143.

Vi hang sammen parvis, og vi opdrog på hinanden. Poul og Åge, Tarben og Stence, Thyge og Kirsten, Kedde og jeg. Martha var ovenover det hele, og Inger var den lille, og som Edith og Marianne voksede til, hang

hun meget sammen med dem også ind i voksenalderen. Selv da mine ældre søskende havde stiftet hjem, skulle de gerne i hvert fald 1-2 gange i ugen hjem i Havnegade og se, hvordan det stod til, og hvordan Martha havde det.

Når Thyge kom hjem

I søskendeflokken var der en form for gruppering, der skyldtes den store aldersspredning. Jeg kendte ikke mine ældre brødre så godt, men Thyge kom jeg meget tæt på, fordi vi begge som unge flyttede til Toftlund, hvor jeg var lærervikar og Thyge havde en fabrik (automatik) med en kammerat fra Randers, som jeg var blevet kæreste med, da de begge boede i Århus. De bånd Thyge og jeg knyttede der, varede hele livet, og Thyge var meget hos os på Havbakken, da han i mange år var syg. Han var jo blevet kammerat med Peter Lorens, som vi havde mødt i Toftlund. Men Thyge og jeg havde også lidt af samme natur/væsen og så på livet med samme øjne og med samme tilgang til det.

Min far og Thyge, der var slank for ikke at sige tynd hele livet, men den af mine brødre udover Kedde, jeg havde mest med at gøre. Thyge og jeg havde rigtig megen glæde af hinanden de sidste år. Han og Peter Lorens var blevet kammerater i Toftlund-tiden.

Det var en fest, når Thyge var hjemme fra soldat, og han var en flot fyr. Han spankulerede op ad Kongensgade med Kirsten under armen. Jeg var uinteressant at have på slæb, men fik da lov at posere med ham i gården sammen med Martha, Johannes og Marianne. Piben var obligatorisk hos mændene.

Det var fest og farver, når Thyge kom hjem i Havnegade. Først som marinesoldat med flotte kammerater som f. eks. Jacob Mortensen og Helge Bruhn. Thyge og Kirsten gik stolte arm i arm op i byen på sværmerier, dates. Jeg var dengang "det tynde øl" og var ret misundelig på

Fra min konfirmation ses fra venstre Kedde, faster Bolette fra Klegod, Thyge og Britta med Marianne, og forrest Moster Salome med Edith. Marianne og Edith gled naturligt ind i søskendeflokken som de allermindste.

Min far havde den glæde, at han nåede at opleve sin ældste søn Poul som student og også, at Poul var begyndt på lærerseminariet – i øvrigt sammen med sin fætter, Bent Otto. Dengang må der vel højst have været nogle få snese med de hvide huer i byen. I 1961 var det min tur, og det var en storhed uden lige. Jeg var ved en professionel fotograf iført en skræddersyet studenterkjole fra fru Hagbart Madsens kjolesalon i Torvegade.

I nogle familier krammer man mere end andre. I vores, har vi altid brugt det meget, når vi mødtes i bar glæde over at se hinanden og med forventningen om festligt samvær. Thyge og jeg havde rigtig meget sammen – ikke mindst da han havde mistet sine fire brødre. Som ung boede jeg et år i Toftlund, hvor Thyge også havde slået sig ned og bygget fabrik. Han introducerede mig der for Peter Lorens, som jeg i 1963 blev gift med, skønt det var Thyges kompagnon og kammerat, der havde trukket mig til byen. Det var Thyge, der skaffede mig vikarjob på Toftlund skole et år.

I julen skulle vi naturligvis også være sammen. Her er det hos os på Bakkevej. Foran er det Martin, Christina og Mette, Britta og Åges piger, Dorit, Nina og Hanne og bagest bl.a. Carsten, Poul og Jørn Marius. Inger sidder i stolen med Peter. Poul, Britta og Inge allerbagest.

Kirsten. Han kom også hjem med kærester, og det var bare så spændende. Senere kom han ud at sejle med Mærsk, og når han kom hjem, blev der yderligere liv omkring køkkenbordet, og bænkepladserne var optaget konstant. Han gik hen til Svend cigar, tobakshandler på hjørnet af Niels Juels Gade og Havnegade, og købte en pose øl, cigaretter til alle, tipskuponer og i al hemmelighed en halv abekat (rød Ålborg), og den kunne både Johannes og jeg fint være med på. Der blev grinet og fortalt og overdrevet, og vi sad med åben mund og polypper og slugte det hele. Fantasien fejlede ikke noget.

Hvad bænken kunne fortælle

Bænken i køkkenet har sin helt egen historie, og man er næsten i H.C. Andersens univers, når man tænker på den.

Den var placeret op ad væggen i køkkenet og havde plads til fire personer. Dem, der sad på den, havde for det første rygstød i muren, men dernæst et fint overblik over køkkenet. Man kunne følge med i, hvem der gik ind i stuerne/soveværelset og ikke mindst, hvem der kom ind fra den lange gang, enten det var fra værelserne eller fra køkken-yderdøren, der som regel stod på vid gab – eller i hvert fald aldrig var låst – og nærmest var hoveddør til hele underetagen.

Det var en knippel plads at sidde på bænken og følge med i livet i køkkenet med mennesker fra morgen til aften. Bænken var tommetyk af fernis, idet den fik en gang lak hvert år i forbindelse med hovedrengøringen. En gang imellem måtte den sættes til stuebordet, når der var mange fremmede forstås gæster – det ord brugte man ikke dengang. Begge plader var *altid* slået ud både ude i køkkenet, og når den blev brugt som forlængelse af spisebordet i stuen.

Marthas yngste, Marianne, husker som et kært barndomsminde især 1. juledag, hvor de ældste af søskende med kone/mand og små børn kom hjem til juletræ. Om formiddagen var der lavet poser med en appelsin, et æble og snold, og det var eftermiddagens højdepunkt. Forinden var der spist klar suppe ved det lange bord, og antallet var ofte tæt på en snes. Også alle taburetterne fra køkkenet var rykket ind i stuen.

Da Martha og Johannes solgte Havnegade 143, fik jeg bænken, og jeg fik den ud i sommerhuset. Peter Lorens rystede på hovedet. Hvad ville jeg med sådan en gammel bænk, og lidt vakkelvorn var den vel blevet, men den rummede så mange minder fra barndomshjemmet. Jeg havde knap fundet en plads til den i Blåvand, før den var pist væk. En eller anden havde manglet træ til brændeovnen og havde savet den op, og jeg fandt kun resten af ét af benene. Sørgeligt, men minderne har man da lov at have. Den kunne fortælle mange historier af de gode og sørgelige, men også lidt af de sladderagtige skal siges.

Fyffes bananer

Martha havde en troskyldig tro på, at man kunne snakke sig ud af alting, bare man var ærlig og mente, at andre var som én selv. Problemerne var ikke større, end de kunne løses ved en god snak. Den indstilling – lidt naiv vil nogen sige, er der mange af os, der har haft/har.

Hun kom engang kørende nede på havnen i den legendariske blå folkevognsrugbrød og havde overtrådt færdselsloven i en alvorlig forseelse – enten over for rødt eller glemt at stoppe fuldt for hajtænder og/eller måske kørt for stærkt. Hun prøvede at ignorere en politibil, der havde gjort tegn til, at hun skulle stoppe, men det gjorde kun sagen værre, at hun fortsatte kørslen. Endelig måtte hun erkende, at hun hellere måtte køre ind til siden og snakke med betjentene. Så var det, hun kom med en alenlang historie om, at hun havde været hos Fyffes bananer (A.W. Kirkeby) på havnen, for børnene ville så gerne have en banan, og det var jo så sundt, men strisserne så på hende med totalt uforstående øjne, og hun undgik ikke bøden, så vidt jeg ved, selvom det senere lød, at hun havde snakket sig ud af sagen. Måske blev beløbet på bøden nedsat lidt.

Det skal tilføjes, at de fleste af vi søskende, har været/er elendige bilister, og tilføjes skal det, at jeg ikke kender nogen, der har fået så mange p-bøder som jeg, og hver gang har jeg klaget og skrevet lange, rørende breve med appel om medmenneskelighed og forståelse, (det kunne såmænd have været Martha), men det er *aldrig* lykkedes at komme ud af en bøde. *Aldrig.*

Skaffede Peter Lorens arbejde

Engang var min Peter uden arbejde, og vi var ulykkelige og løb til Martha med: Hvad skal vi gøre? Den klarer jeg, sagde hun, og næste morgen startede Peter Lorens i et eksportkonsulentjob på en stor lokal fabrik. Martha havde straks, da vi var kørt hjem, ringet til en veninde, der var gift med virksomhedsejeren af denne fabrik, forklaret situationen og vupti blev der kreeret et job til Peter på stedet, og det blev til otte år i stillingen.

Et andet eksempel på denne ukuelige indstilling til, at tingene nok skal lykkes, har jeg om Tarben.

Da jeg var blevet student, var alle søskende hjemme til kaffe om aftenen. Jeg skulle have gaven, en havltredser fra hver, for næste morgen skulle jeg til Rom i 14 dage med to veninder. Da vi sidder ved kaffen, opdager jeg, at mit pas er udløbet. Tarben springer op og siger: Den klarer jeg, hvorefter han på sin motorcykel kører ud til en politifuldmægtig, der boede ved siden af Inges forældre i Sjællandsgade. Han får politimanden med op på "gården" og ved 23-tiden om aftenen har jeg et gyldigt pas i hånden, og kan tage af sted.

Denne indstilling til og tro på, at tingene løser sig, har mange af vi søskende fået i dåbsgave – godtroende, naiv kan da godt være, men det *har* virket tit.

Jeg fristes næsten til at citere nogle linjer fra den omvendte jantelov:

Alt ka´ la´ sig gøre
prøve at turde tørre ...
tro at det kan nytte, det du gør, og det, du vil ...
går det galt, så prøver du blot én gang til ...
Livet det er herligt,
du er noget særligt,
længe leve lysten til at være til.

Børnehjælpsdagen, en indsamling til udsatte børn, der trænger til hjælp af den ene eller anden art, stammer fra begyndelsen af 1900-tallet, og den årlige dag blev ofte markeret med pigernes dukkevognsoptog, her i Esbjerg. Jeg skulle med iført fin, broderet frakke og op ad Kongensgade. Fotografen var på plads, og jeg ses bagest med det lyse, krøllede hår.

Vasketøjs-firmaet – det hårde slid

Det fuldstændig skøre var, at da vi var flyttet hjemmefra – jeg var den sidste i 1963, startede Martha et vaskeri med vådvask, først længere nede i Havnegade og senere blev bagbygningen i nr. 143 omdannet til ét stort vaskeri, og Johannes kom også med og kvittede sit job på redningsskibet. Kunder var der nok af, for de færreste havde vaskemaskine, men det var et hestearbejde at slæbe vasketøj op og ned ad opgangene og fortjenesten var alt for lille.

Tidligere havde Martha været i slagterforretning, ligesom hun også stod for et vaskeri i Frodesgade sammen med Rasmus Bonde Pedersen. Arbejde ville hun, hun kunne slet ikke lade være, men set med øjne i dag, var det jo ganske vanvittigt. Som om hun ikke havde slæbt nok. Først da hjerteproblemer meldte sig, måtte hun bøje sig og holde inde med alt det fysiske arbejde.

Vi skulle altid "hjem"

Selvom jeg var blevet gift i 1963, havde mit eget hjem og to små drenge, et travlt job, var jeg flere gange i ugen "hjemme", og hvis der gik en dag over, var Martha og jeg "på tråden." Det samme gjaldt for så vidt Kirsten og Stence. Jeg kunne slet ikke undvære dem. Mine drenge elskede moster Martha, som havde det været deres mormor, og hun elskede dem. Jeg er så taknemmelig for de år, de fik lov at have hende – Jens fra 1966, og Lars fra 1968 til 1975, da dette enestående, elskeligste menneske døde.

Martha blev for mig og vi små derhjemme den bedst tænkelig erstatning for en mor. Intet var for hende en byrde, intet en plage. Hun var uselvisk og uegennyttig, hun favnede og spredte kærlighed, og hun skabte et barndomshjem, der var åben, og hvor glæde og hjertevarme var grundpillen.

Havde min mor i tre år

Jeg har så tit tænkt på, om jeg var forkælet som barn, og det tror jeg faktisk jeg var ved nærmere eftertanke, ellers har det også noget med mit temperament at gøre.

Jeg kan være så lykkelig for, at jeg trods alt havde min mor i tre år og fire måneder, inden hun døde, og man har jo påvist, hvor vigtigt de første tre år af et barns liv er. Der er taget mange billeder af mig som barn, usædvanlig mange i sammenligning med de andre. Jeg havde lyst, krøllet hår, var meget livlig og vaks, og så var jeg den mindste i disse godt tre år og nød godt af det, både af mine søskende og alle dem, der kom i Havnegade. Jeg har haft et gemyt, der sagde; frem i skoene, hen og se, hvad der foregår rundt om hjørnet. Jeg kan også se det af billederne fra grundskolen. Hvem mævrer (møver) sig foran og skal gøre sig bemærket. I mellemskolen ligeså og senere i gymnasiet. Jeg ville både være boglig og så alligevel ikke gå slip af det sjove.

Martha skulle være der efter skole

Når jeg kom fra skole i disse barneår, skulle Martha være hjemme, ellers gik jeg helt "amok" og kunne bide i gulvtæppet af bare hysteri. Varm kakao med hjemmebagt brød og én at læsse af på, det var det helt urimelige krav set med nutidens øjne, men det var virkelig sådan. Senere på eftermiddagen skulle Inger og Edith – har Edith fortalt – lade mig være, for jeg skulle læse lektier, formanede Martha. Hvor har jeg da været forvænt, uha, uha. Jeg kan blive flov i dag og kun håbe på, at jeg har fået lidt aflad i de år, Martha og jeg fik sammen, da hendes helbred svigtede, og hende og Johannes var hos os så at sige hver anden dag, og jeg servicerede hende og jeg prøvede at gøre lidt gengæld for alt det, hun havde givet mig.

Martha havde den meget store glæde at nå at opleve at blive mormor. Ediths søn Peter blev født i 1973, to år før Martha døde af en svær hjertesygdom.

Inger og jeg i smukke taftkjoler, syet af Martha selvfølgelig. Så snart der var lejlighed til det, sad hun ved symaskinen, der stod i soveværelset, først en der blev trådt med pedalerne, senere én med håndsving, og til sidst en elektrisk, den der blev købt for salget af en strandvejsgrund i Sædding, men mon ikke der var "en lille bundt" ved siden af i sedler.

Kirsten og jeg hang som voksne meget sammen. Her er vi fotograferet ved min konfirmation.

Efterskrift

Jeg begyndte denne lille bog om min far og hans slægt, min bedstefar, min far og faster Methea samt Martha, med omtalen af min afdøde søn Jens, der havde et temperament og natur som mig, som jeg kan se det. Han lignede mig ganske enkelt, og det er jeg stolt af. Det at være nysgerrig, "nøwte" og søge nye udfordringer, er da en god egenskab, men at være så krævende, egenrådig, som jeg har været, er nu ikke altid af det gode, men det må man tage med. Væddere er vist sådan. "Jeg er nem at omgås – bare det går efter mit hoved", står der på en badge, som jeg har fået af Anette (Jens` kone) for mange år siden. Den hænger på min opslagstavle endnu, men der hænger også en anden "You can´t beat a woman", og den er også udtryk for, hvordan jeg er.

En slags frygtløshed har jeg egentlig også altid haft – i hvert fald en ukuelig vilje, hvis jeg havde sat mig noget for. Det har ikke været sådan, at jeg ikke var bange for noget, men ikke mere bange, end at jeg turde gå i kast med det – også det arvede Jens fra mig, og Thyge havde det samme. Da han var syg, kom han også tæt på mine drenge, og Jens og ham gik meget fint i spænd til stor glæde for mig.

Det hele grunder vel i, at vi vidste, at der blev passet på os fra oven: "Frygt ikke, tro kun" står på Thyges gravsten på Nr. Lyngvig kirkegård, og sådan har jeg det også, og Jens var også forankret i troen, det kom frem, da vi var sammen i alle døgnets 24 timer under Peters sidste tid i Odense i april 2009, og Jens sagde det ofte i de to følgende år, hvor han var livstruende syg og døde i juli 2011.

Slutteligt og vigtigst af alt er, hvad jeg tror, jeg har arvet bl.a. fra min fars storesøster, Methea, at se lyst og positivt på livet og være taknemmelig for, at Vorherre har givet os det – til glæde for vore nærmeste og for medmennesket, og at vi aldrig behøver at være bange, når vi tror på hjælp fra Vorherre.

Om slægtens betydning og værdien af disse bånd kunne man passende citere at par linjer fra Johs. V. Jensens: "Hvor smiler fager":

"Henfarne slægter – forglem den ej! I arv de gav dig en ædel gave".

Kirsten og Poul Degns børn

Bedstemor og bedstefar fik 11 børn.
Den første en dreng var født 14. juli 1891 og døde 14. april 1892.

Derpå fik de 10. Det var:

Methea fra 19.03.1894, død 18. december 1983,
gift med Jørgen Weise, 4 børn.

Jens Hansen Pedersen (Åe) fra 23.05.1895, død 19.30.1967,
gift med Maria, 3 børn.

Mogens fra 06.10.1896, død 06.10.1931,
gift med Marie Sandahl Pedersen, 1 barn.

Jens Pedersen fra 01.11.1897, død 20.10.1967,
gift med Inger Marie Nielsine Jensen, 4 børn.

Marius fra 09.06.1903, død 21.02.1947,
gift med Christine Elisabeth Jensen, 10 børn.

Bolette fra 04.05.1903, død 21.02.1968,
gift med Mogens Muff, 6 børn.

Ane Kirstine (Stinne) født 11.02.1907, død 11.04.1982,
gift med Arnold Christian Jensen Skelmose, 1 barn.

Jeppe Degn fra 08.10.1908, død 02.04.1956,
gift med Anna Marie Cathrine Larsen (søster), 3 børn.

Paula Kirstine fra 29.11.1909, død 22.12. 1975,
gift med Karl Mikkel Nielsen, 4 børn.

Kristian (Kesse) fra 16.12.1910, død 1984,
gift med Anna Elisabeth Korsgaard (Libbe), 1 barn.

Mine søskende

Martha Kathrine Pedersen, født i 1926, død i 1975,
gift i 1947 med Johs. Halkjær Jensen (1923), død i i 2001.

Poul Erik Pedersen født i 1927, død i 1971,
gift i 1953 med Inge Hee (1928).

Åge Degn Pedersen født i 1928, død i 1973,
gift i 1954 med Britta Jensen, (1935), død i 2017.

Christence Nicoline Pedersen, født i 1930, død i 1987,
gift 1950 med Arne Heide (1928).

Tarben Peder Pedersen, født i 1932, død i 1980,
gift i 1955 med Inge Agnethe Sørensen (1933).

Thyge Degn Pedersen, født i 1935, død i 1994,
gift i 1970 med Lise Margrethe Muff (1946).

Kirsten Pedersen, født i 1937, død i 1985,
gift i 1957 med Harald Grinderslev Poulsen (1932).

Kristian Lodberg Pedersen, født i 1940, død i 1991,
gift i 1962 med Hanne Kromann Kolster (1942), død i 2012.

Lisbeth Pederssen, født i 1941,
gift i 1963 med Peter Lorens Petersen (1937), død i 2009.

Inger Pedersen, født i 1944,
gift med Frederik Larsen (1944).

Jeg har ikke systematisk omtalt mine enkelte søskende og deres helt egen historie, og opfordrer derfor mine niecer og nevøer til at gøre brug af de efterfølgende sider til nedskrivning af fortællingen om netop deres mor eller far til glæde for dem, der kommer efter.

Tak

Denne lille bog var aldrig blevet til noget, hvis ikke Bent Møller Nielsen, Ediths mand, havde hjulpet mig. Han har ydet en kæmpeindsats med layout, opsætning, tilrettelæggelse, forside, kontakt med trykkested etc. over en længere periode. Også Peder B. Jakobsen, Dorits mand – Britta og Åges svigersøn – har hjulpet med indsamling af billeder, scanning af alle disse osv. Jeg skylder begge en meget stor tak for deres arbejde. Uden dem var projektet ikke blevet realiseret.

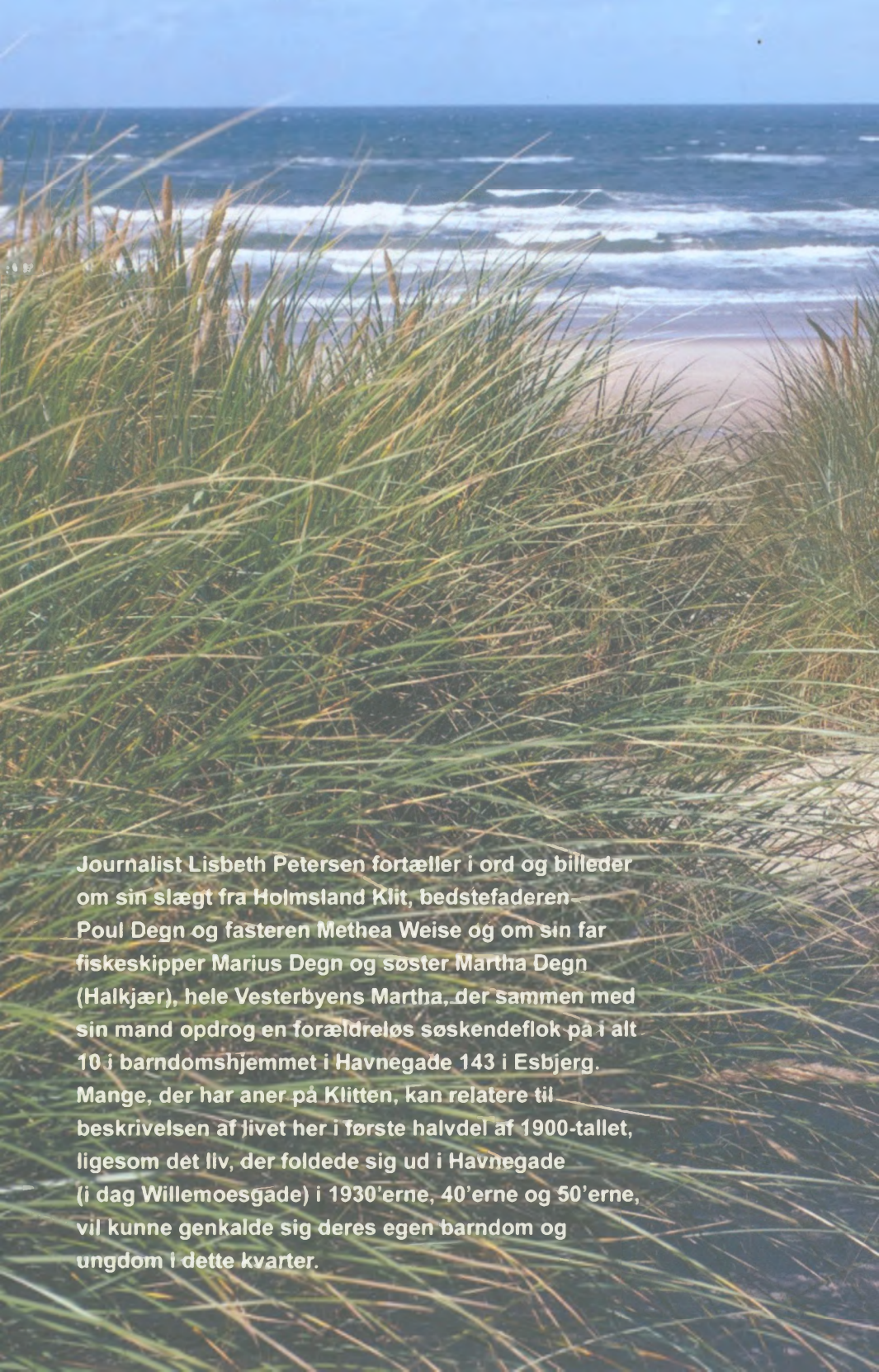

Journalist Lisbeth Petersen fortæller i ord og billeder om sin slægt fra Holmsland Klit, bedstefaderen Poul Degn og fasteren Methea Weise og om sin far fiskeskipper Marius Degn og søster Martha Degn (Halkjær), hele Vesterbyens Martha, der sammen med sin mand opdrog en forældreløs søskendeflok på i alt 10 i barndomshjemmet i Havnegade 143 i Esbjerg. Mange, der har aner på Klitten, kan relatere til beskrivelsen af livet her i første halvdel af 1900-tallet, ligesom det liv, der foldede sig ud i Havnegade (i dag Willemoesgade) i 1930'erne, 40'erne og 50'erne, vil kunne genkalde sig deres egen barndom og ungdom i dette kvarter.